

Wolf op de Veluwe. Fotograaf: Marielle van Uitert

Jaarrapportage wolven 2025

Samenvatting

In deze jaarrapportage over de activiteit van wolven in Nederland wordt verslag gedaan van de verzamelde informatie in het [landelijk Wolvenmeldpunt van BIJ12](#) uit 2025 en van de afgelopen 10 jaar (2015-2025).

In 2025 zijn er 131 verschillende wolven in Nederland met DNA-onderzoek aangetoond. Hiervan werden er 79 voor het eerst in Nederland vastgesteld. Ongeveer 70% van deze nieuwe wolven zijn nakomelingen van Nederlandse wolvenroedels. Vanaf 2015 zijn in totaal 259 verschillende wolven aangetoond. Deze wolven kwamen uit Nederland (56%), Duitsland (18%) en België (6%) of is het onbekend (19%) omdat de ouders (nog) niet in de monitoring zijn voorgekomen. Sinds 2015 zijn er 81 dode wolven geregistreerd waarvan 29 in 2025. Na het verkeer is (vermoedelijke) agressie of onderlinge concurrentie bij wolven de meest voorkomende doodsoorzaak. Naar schatting leven er in ons land 14 roedels (ouderparen). Bij 10 roedels is in 2025 via het Wolvenmeldpunt bevestigd dat er welpen geboren zijn.

Wolf trekt door meerdere provincies

In de Drentse regio Middenveld is in 2025 een nieuwe roedel vastgesteld. Ondanks dat GW4607m één van de ouderwolven is in een territorium met jongen, doorkruiste hij gebieden ver buiten het territorium. Hij verbleef in de provincie Flevoland, Overijssel en Gelderland om vervolgens weer kort terug te keren naar Drenthe. Daarna liep de wolf weer naar Overijssel. Hierdoor is het onduidelijk wat de status van deze roedel is en wat de rol van deze man is binnen de roedel. De herkomstroedel van wolf GW4607m is onbekend.

Gelderse Vallei

Sinds eind 2023/begin 2024 is er een territorium in de Gelderse Vallei-Noord, tussen de Utrechtse Heuvelrug en de Veluwe. Op de A28 bij Putten werd in augustus 2024 één van de ouderwolven (GW3425m) doodgereden. In november 2025 overkwam dat ook zijn vervanger, wolf GW4318m. Beide wolven kregen jongen met wolf GW3816f.

Ten oosten van de Gelderse Vallei-Noord, net over de grens van de Noordwest-Veluwe, werd in 2025 een nieuwe roedel aangetoond. Met DNA-onderzoek zijn drie welpen aangetoond. Wolf GW4694f, nakomeling van het eerste ouderpaar van de Midden-Veluwe roedel, en GW4003m, nakomeling van de Noordwest-Veluwe roedel, zijn de ouders.

De eerste Nederlandse wolvenroedel

Bijzonder is dat wolf GW998f en GW893m in 2025 wederom zijn aangetoond. GW998f is de eerste wolf die zich in 2018 vestigde in Nederland. GW893m voegde zich in januari 2019 bij haar. Beide wolven komen uit Duitsland. In hun territorium op de Noord-Veluwe werden jarenlang jongen geboren. Meerdere territoriumhouders op andere plekken in Nederland komen uit dit nest. Beide wolven zijn inmiddels op leeftijd; ze zijn minimaal acht à negen jaar oud. Een wolf in het wild wordt gemiddeld zes jaar oud.

Inleiding

Wolven keerden in 2015 terug naar Nederland en vestigden zich in 2018 voor het eerst op de Veluwe. In 2019 vormde zich daar het eerste paar, dat datzelfde jaar jongen kreeg. Zij vormden de eerste wolvenroedel in Nederland. Inmiddels zijn er in Nederland meerdere gevestigde wolven en roedels. Daarnaast zijn er in Nederland doorlopend enkele zwervende wolven die een geschikt territorium zoeken.

Op basis van deze geschiedenis heeft BIJ12 overzichten gemaakt van wolvendata van het afgelopen jaar (2025) en de afgelopen 10 jaar (2015-2025). De overzichten zijn gemaakt met data die bij BIJ12 bekend zijn.

Beleidsuitvoering

BIJ12 coördineert de monitoring van de Nederlandse wolvenpopulatie en handelt wolvenschade aan vee af namens de provincies. De jaarrapportage is tot stand gekomen met medewerking van de [Zoogdiervereniging](#), [Wageningen University & Research](#), [Dutch Wildlife Health Centre](#) en het [CEwolf-consortium](#).

Data binnengekomen bij BIJ12

Iedereen die vermoedt een wolf of wolvensporen te hebben gezien, kan dit melden bij het [landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12](#). Een team van getrainde vrijwilligers en experts beoordeelt alle meldingen om er zeker van te zijn dat het om een wolf gaat. Hierbij worden internationaal afgestemde voorwaarden gebruikt. De data van het Wolvenmeldpunt bestaat uit alle gedocumenteerde en gevalideerde wolvenwaarnemingen in Nederland. Daarnaast heeft BIJ12 de data van schade aan landbouwhuisdieren. In Figuur 1 is een overzicht van alle zekere geregistreerde wolvenwaarnemingen in 2025 in Nederland te zien, gebaseerd op data uit het Wolvenmeldpunt van BIJ12 en de schadedata van BIJ12.

In het Wolvenmeldpunt zijn waarnemingen vanaf 2015 opgeslagen. Naast een jaaroverzicht van 2025 kijken we terug op de ontwikkeling sinds de eerste geregistreerde wolvenmelding in 2015. Alle data in dit jaaroverzicht zijn gepresenteerd op basis van kalenderjaren.

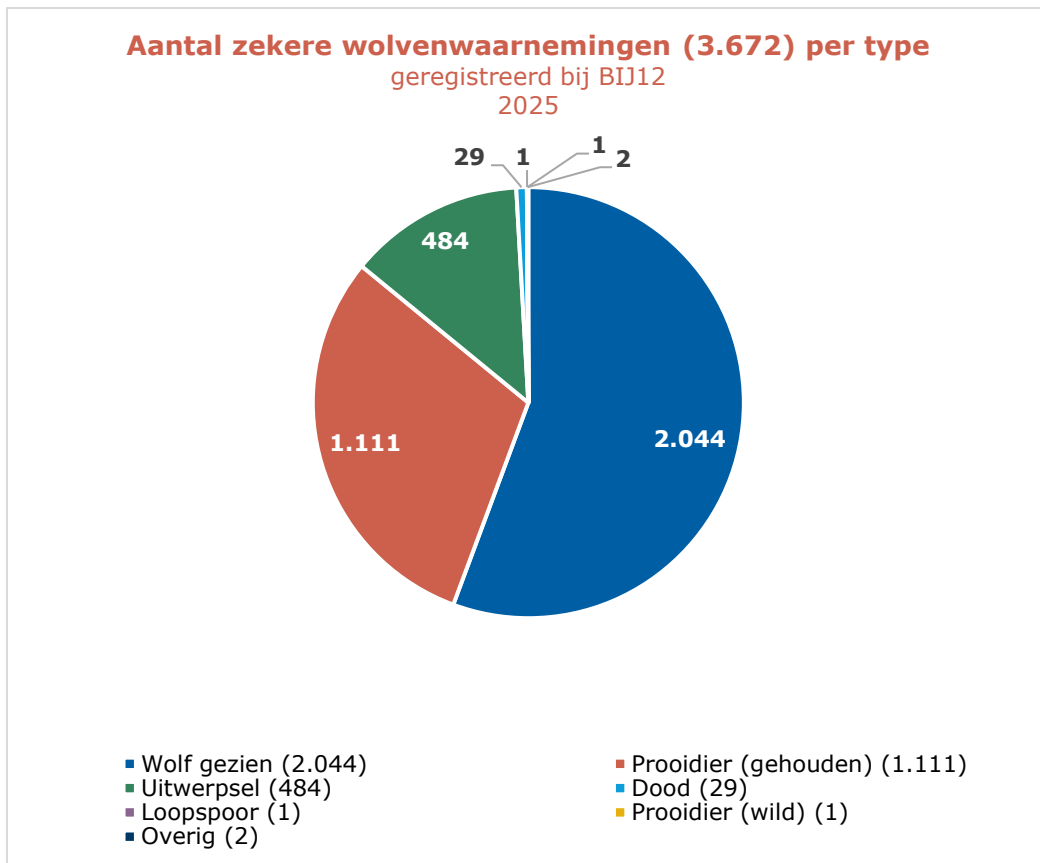
Leeswijzer

In het jaaroverzicht staan verschillende thema's. Vanuit monitoring zijn onder andere zekere wolvenwaarnemingen, met DNA aangetoonde individuele wolven en dode wolven toegelicht. Daarnaast kijken we naar door wolven veroorzaakte schade aan landbouwhuisdieren in Nederland.

Kalenderjaar, wolvenjaar en schadejaar

In deze jaarrapportage wordt onder 'jaar' een kalenderjaar verstaan, lopend van januari tot en met december. Internationaal wordt ook vaak gewerkt met zogenoemde 'wolvenjaren'. Wolvenjaren volgen de voortplantingscyclus van wolven en lopen van mei, wanneer de meeste welpen worden geboren, tot en met april in het volgende kalenderjaar. Een wolvenjaar geeft daarmee een duidelijk beeld van de overleving van wolvenjongen. Bij de afhandeling van wolvenschade wordt daarnaast gewerkt met schadejaren, lopend van november tot en met oktober. Uit praktische overwegingen is in deze jaarrapportage gekozen om te rapporteren over kalenderjaren.

Vanaf dit jaar wordt er met een jaarverslag over het afgelopen kalenderjaar één keer per jaar uitgebreid gerapporteerd over alle bekende data. Tussentijds wordt er via nieuwsberichten op de website van BIJ12, het Landelijk Informatiepunt Wolven en/of een provincie gecommuniceerd over andere belangrijke ontwikkelingen zoals roedelvorming en/of wolvenleefgebieden.

Figuur 1. Aantal zekere wolvenwaarnemingen per type in 2025 geregistreerd bij het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 en als schadedata bij BIJ12.

Totstandkoming jaarrapportage

BIJ12 coördineert de monitoring van de Nederlandse wolvenpopulatie en handelt wolvenschade aan landbouwhuisdieren af namens de provincies.

Deze jaarrapportage is tot stand gekomen met medewerking van de Zoogdierverseniging (monitoring Wolvenmeldpunt), Wageningen University & Research (WENR, DNA-analyses, secties dode wolven), Dutch Wildlife Health Centre (DWHC, pathologisch onderzoek) en het CEwolf-consortium (Centraal-Europese wolvenpopulatie, internationale uitwisseling genetische data).

Dataperiode 2025

Deze jaarrapportage geeft een uitgebreid verslag van de activiteit van wolven in Nederland over het kalenderjaar 2025. Concreet is de informatie gebaseerd op de onderstaande gegevens:

- uitslagen van **soortbepalingen** van DNA-monsters die zijn verkregen via **monitoring** en schadeafhandeling in de periode januari tot en met eind december 2025;
- uitslagen van **individubepalingen** van DNA-monsters die zijn verkregen via schadeafhandeling in de periode januari tot en met medio december 2025;
- gevalideerde **waarnemingen van wolven** verkregen via **het wolvenmeldpunt** van BIJ12 in de periode januari tot en met eind december 2025.

Bronbestanden

Zie voor alle beschikbare data de bronbestanden op bij12.nl:

- [Bronbestand bevestigde wolvenwaarnemingen](#)
- [Bronbestand bevestigde wolvenschade](#)
- [Bronbestand gemelde veeschade](#)
- [Bronbestand dode wolven](#)

De gebruikte bronnen bieden veel informatie maar zijn niet volledig uitputtend. Er kan meer wolvenactiviteit in Nederland zijn dan vermeld in deze rapportage. [Zie voor meer informatie bij12.nl](#).

Data Wolvenmeldpunt

De data die gebruikt is voor dit jaaroverzicht, komt uit het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 en uit de schadedata van BIJ12. De coördinatie en uitvoering van het Wolvenmeldpunt is belegd bij de Zoogdierverseniging in opdracht van BIJ12. Wageningen Environmental Research (WENR) heeft van BIJ12 opdracht gekregen om de genetische analyses van wolvensporen uit te voeren. De data bevat de verzameling van alle gedocumenteerde en gevalideerde wolvenwaarnemingen vanaf 2015.

Hoe verzamelt BIJ12 waarnemingen?

De waarnemingen in het Wolvenmeldpunt kunnen op twee manieren binnenkomen: via passieve of actieve monitoring. Onder passieve monitoring vallen alle meldingen van wolven en wolvensporen die verkregen worden van derden. Deze waarnemingen zijn bij toeval gedaan. Actieve monitoring is het gericht monitoren en verzamelen van wolvenwaarnemingen, waarbij (actief) gezocht wordt naar sporen of andere waarnemingen, bijvoorbeeld via cameravallen. Actieve monitoring wordt opgestart in gebieden waar meerdere keren over meerdere dagen of weken, al dan niet bevestigde, meldingen van wolven worden verkregen. Voor de monitoring van wolven wordt gewerkt volgens het [Monitoringplan wolf](#), gebaseerd op internationaal afgestemde voorwaarden.

Onder schadedata vallen alle meldingen van bevestigde wolvenschade. Als een dierhouder bij BIJ12 melding doet van gedode of gewonde landbouwhuisdieren en wolvenschade niet uit te sluiten is, neemt een taxateur binnen 24 uur een DNA-monster af. Ook bij andere wolvensporen (zoals een wild prooidier, uitwerpsel of haren) kan DNA worden afgenomen om te beoordelen of het om een wolf gaat.

Welke type waarnemingen zijn er?

Het Wolvenmeldpunt bevat zowel directe (zichtwaarneming van een wolf) als indirecte wolvenwaarnemingen (sporen of prooidieren). In dit overzicht worden de volgende typen waarnemingen onderscheiden als het om monitoringsdata gaat (uit het Wolvenmeldpunt): wolf gezien, loopspoor, uitwerpsel, kadaver van een wild dier en overig (onder andere haren of bloed van wolven). Bij schadedata gaat het om met DNA bevestigde wolvenschade of bij schademeldingen waarbij de DNA-analyse geen resultaat opleverde maar er toch indicaties zijn dat een wolf niet uit te sluiten is als schadeveroorzakende diersoort.

Wat is een zekere wolvenwaarneming?

Zekere waarnemingen zijn waarnemingen aan de hand van directe bewijzen (zoals DNA-uitslagen) of aan de hand van indirecte bewijzen. Indien DNA-afname niet mogelijk en/of niet van toepassing is (bij overige waarnemingen zoals zichtwaarnemingen), wordt door wolvendeskundigen beoordeeld of met het beschikbare materiaal beoordeeld kan worden of het daadwerkelijk een wolf betreft (validatie). Dit gebeurt in drie stappen waarin op basis van internationaal afgesproken criteria wordt bepaald of er voldoende bewijs is om de melding te classificeren als zekere waarneming.

Indien DNA-afname niet mogelijk en/of niet van toepassing is (bij overige waarnemingen zoals zichtwaarnemingen), wordt door wolvendeskundigen beoordeeld of met het beschikbare materiaal beoordeeld kan worden of het daadwerkelijk een wolf betreft (de tweede beoordeling).

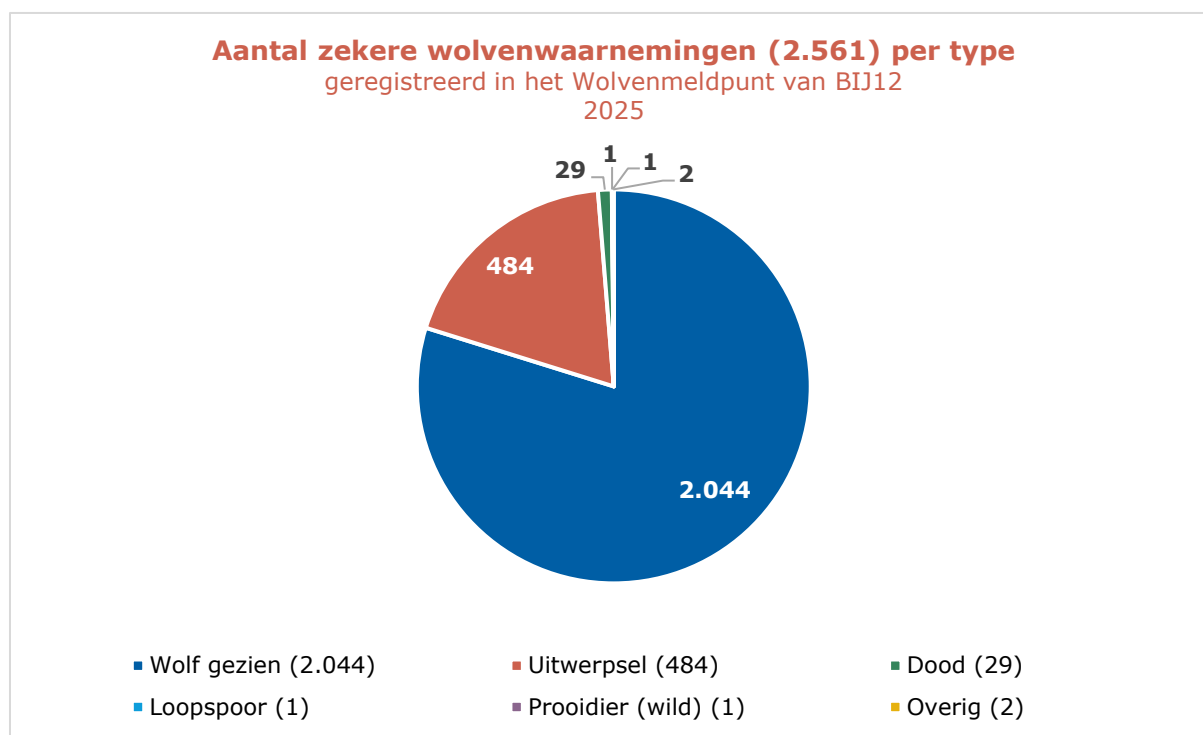
Meldingen monitoring Wolvenmeldpunt

Bevestigde zekere wolvenmeldingen 2025

In 2025 ontving het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 6.230 meldingen van vermoedelijke wolven(sporen). Het gaat hierbij om waarnemingen die door het publiek zijn gemeld (passieve monitoring) en om waarnemingen die zijn verzameld vanuit gericht onderzoek (actieve monitoring). Deze meldingen zijn in te delen in zes categorieën: wolf gezien, uitwerpsel, loopspoor, kadaver van een wild prooidier, dode wolf en overig (zoals bijvoorbeeld wolvenhaar). Hierin zijn dus geen schadedata opgenomen; informatie daarover is te vinden onder de kop *Meldingen schadeafhandeling BIJ12*.

Alle bij het Wolvenmeldpunt binnengekomen meldingen worden volgens het [Monitoringsplan](#) gevalideerd door meerdere wolvendeskundigen. Op basis van een internationaal afgestemde methode worden de waarnemingen gecontroleerd op echtheid en ingedeeld in categorieën van zekerheid. In welke categorie een waarneming valt, is afhankelijk van de mogelijkheid tot verificatie. Bijvoorbeeld door beeldmateriaal waarop alle kenmerken van een wolf duidelijk zichtbaar zijn. In 2025 was bij 2.561 meldingen met zekerheid te bevestigen dat het om wolven(sporen) ging. Ook onbevestigde waarnemingen blijven in het Wolvenmeldpunt staan en worden gebruikt om een beeld te vormen van mogelijke wolvenactiviteit in Nederland.

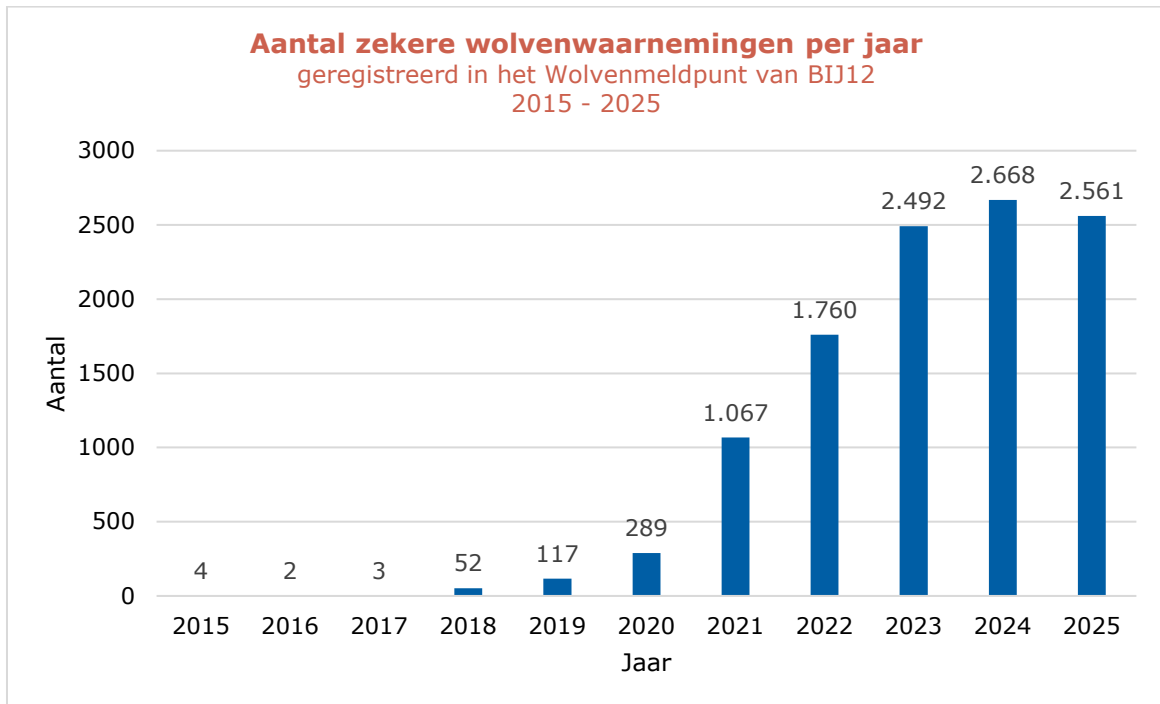
In Figuur 2 is over 2025 het aantal zekere wolvenwaarnemingen in het Wolvenmeldpunt per categorie vermeld. Het grootste deel (79,8%) van de waarnemingen is bevestigd door wolven die op foto of (wild)camerabeelden zijn vastgelegd ('wolf gezien'; 2.044 keer). In 18,9% van de gevallen is de aanwezigheid van wolven bevestigd door middel van wolvenuitwerpselen. Wolven werden minder vaak (<1%) bevestigd via wilde prooidieren of loopsporen. Dat komt bijvoorbeeld doordat er veel bewijsmateriaal aangeleverd moet worden voordat deze waarnemingen met zekerheid toegeschreven kunnen worden aan wolven.

Figuur 2. Aantal zekere wolvenwaarnemingen per type in 2025 geregistreerd in het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 (exclusief schadedata).

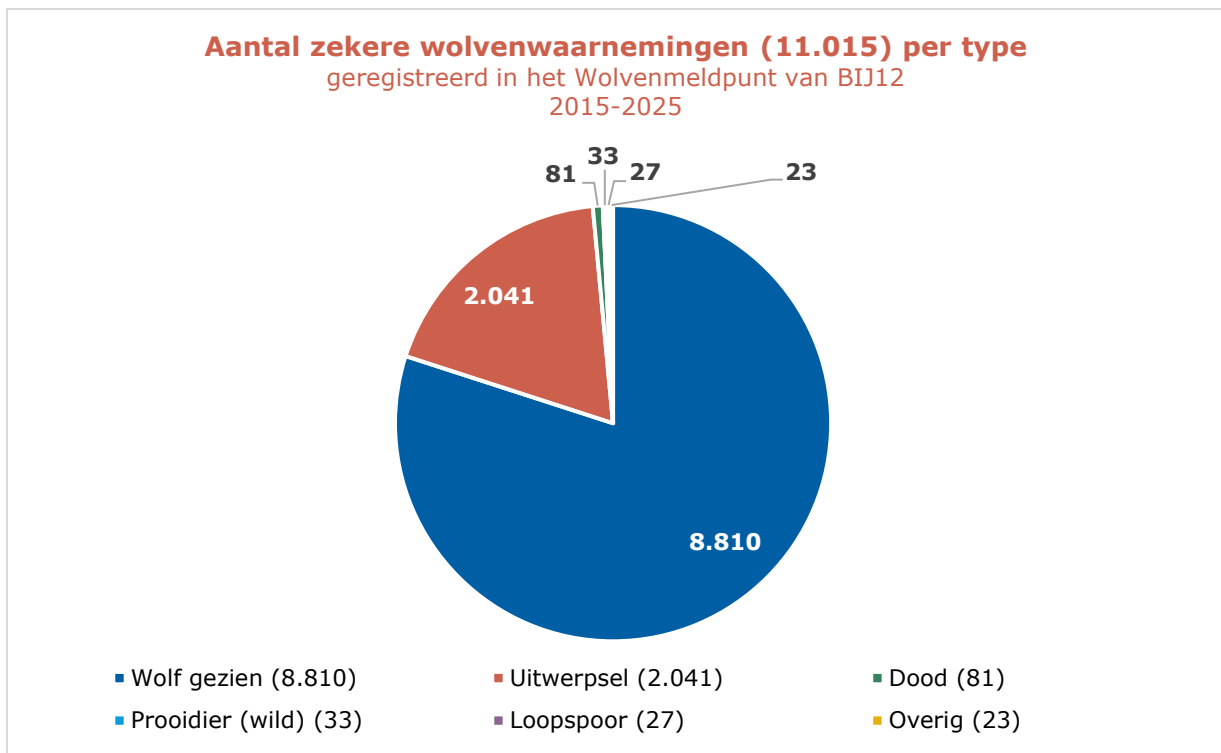
Bevestigde zekere wolvenwaarnemingen 2015 - 2025

Al sinds 2008 worden waarnemingen van wolven in Nederland geregistreerd in het Wolvenmeldpunt. In 2015 werd voor het eerst met zekerheid een wolf vastgesteld in Nederland. Sinds 2015 hebben wolvendeskundigen in lijn met het Monitoringplan in totaal 11.015 zekere wolvenwaarnemingen bij het Wolvenmeldpunt vastgesteld. In Figuur 3 is te zien hoeveel zekere wolvenwaarnemingen er in de loop van de jaren zijn gedaan. Hierin zijn geen schadedata opgenomen; informatie daarover is te vinden onder de kop *Meldingen schadeafhandeling BIJ12*.

Figuur 3. Zekere wolvenwaarnemingen in Nederland over de jaren 2015-2025 geregistreerd in het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 (exclusief schadedata).

In Figuur 4 is het aantal zekere wolvenwaarnemingen van 2015 tot en met 2025 per categorie vermeld. Het grootste deel (80,0%) van de 11.015 bevestigde waarnemingen zijn wolven die op beeld zijn vastgelegd. In 18,5% van de gevallen werd de aanwezigheid van een wolf bevestigd met wolvenuitwerpselen. Wolven werden minder vaak (<1%) bevestigd via wilde prooidieren of loopsporen. De waarschijnlijke reden hiervoor is dat er veel bewijsmateriaal nodig is voordat deze meldingen met zekerheid kunnen worden toegewezen aan een wolf (zie de vereisten in paragraaf 5.2.4 en 5.2.5 van het [Monitoringplan](#)). Daarnaast is 23 keer (<1%) een wolf bevestigd via overige waarnemingen ('overig'). Bij deze meldingen gaat het bijvoorbeeld om bloed of haren.

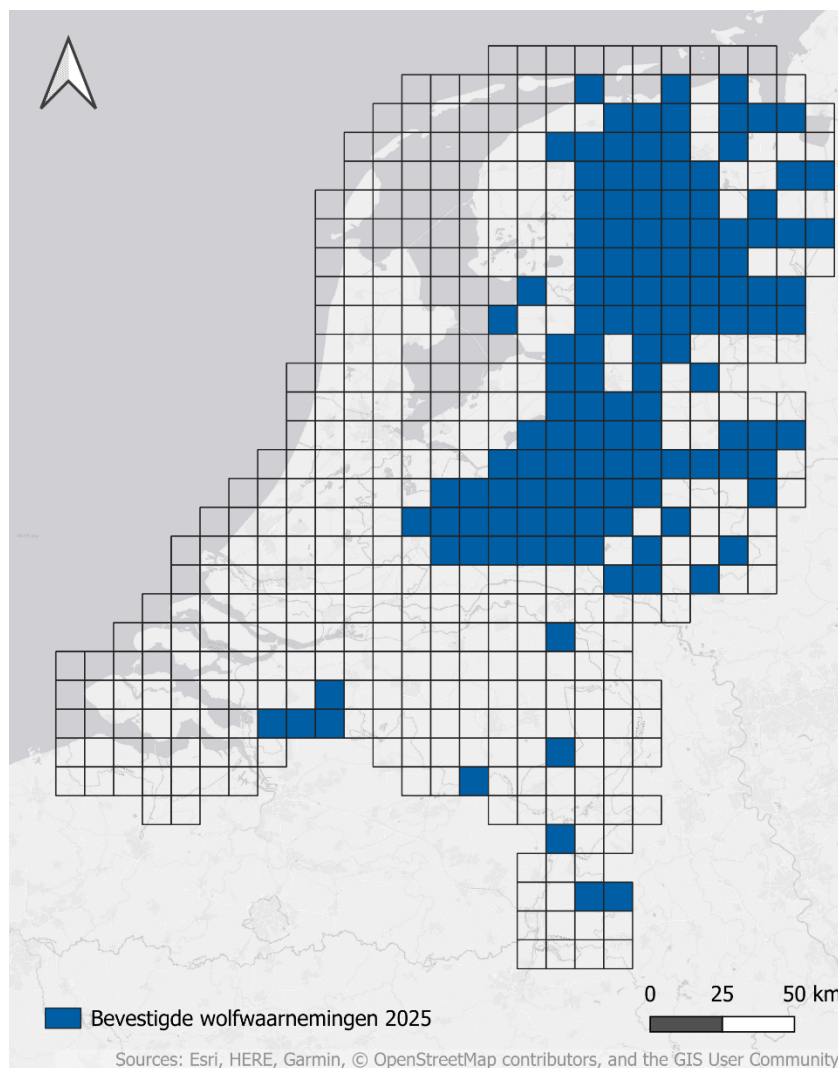
Figuur 4. Aantal zekere wolvenwaarnemingen per type over de jaren 2015-2025 geregistreerd in het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 (exclusief schadedata).

Verspreiding wolven in Nederland

Verspreiding wolven in 2025

In Figuur 5 is te zien waar in 2025 bevestigde wolvenwaarnemingen in Nederland zijn geregistreerd. In de kaart zijn zowel zekere waarnemingen van wolven(sporen) uit het Wolvenmeldpunt als wolvenschade opgenomen. Het gaat om zowel gevestigde wolven als wolven die op doortocht zijn, de zogenoemde zwervende wolven.

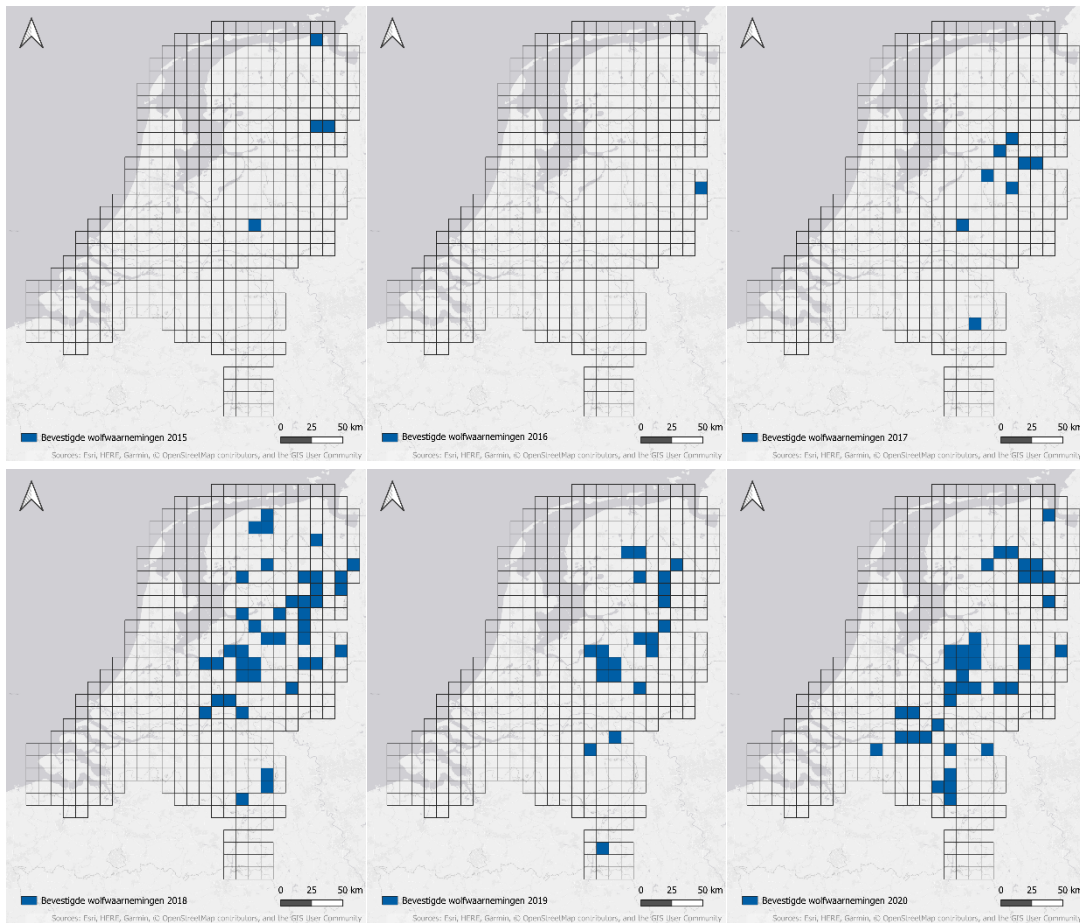
De rasters hebben een schaal van 10 bij 10 kilometer, voor de kleuring van de rastercellen zijn de richtlijnen uit het [Monitoringplan](#) gevolgd. In 2025 bestond het verspreidingsgebied van wolven uit 130 10 bij 10 kilometer rastercellen. Dat is een toename van 26,2% ten opzichte van vorig jaar.

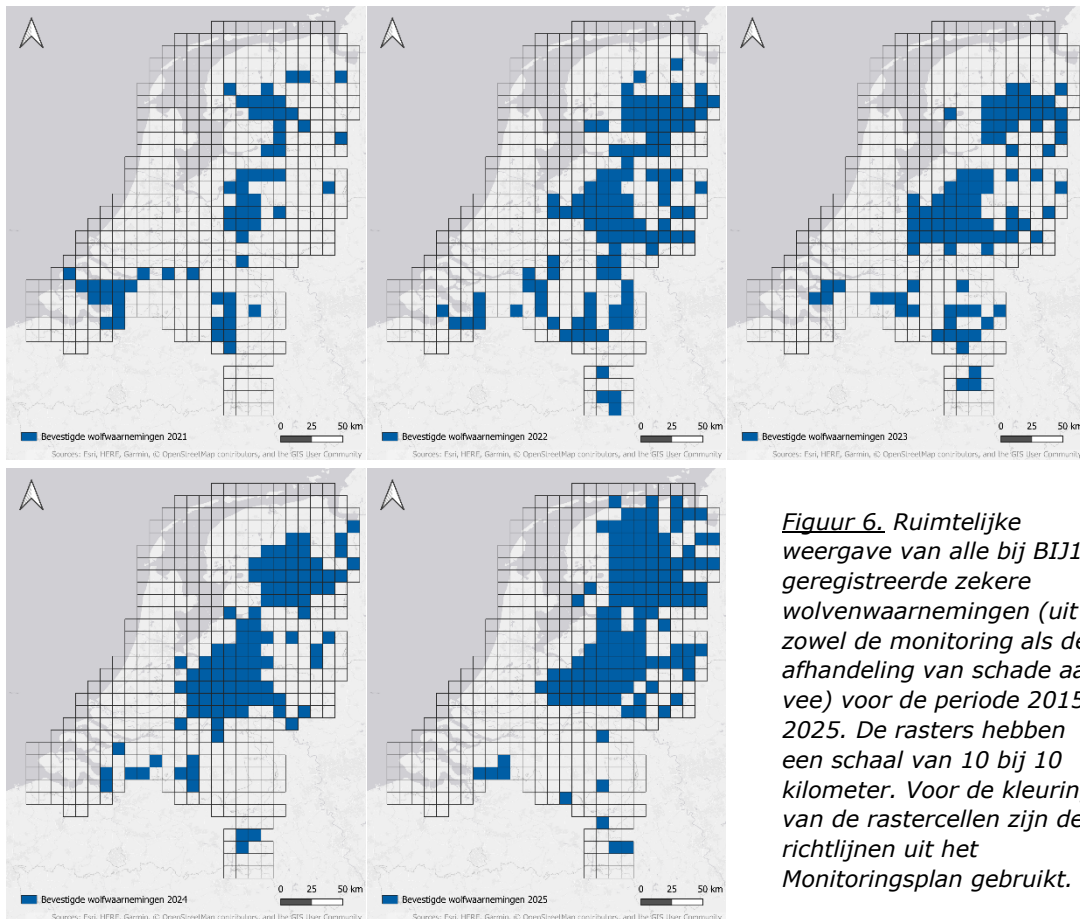

***Figuur 5.** Ruimtelijke weergave van alle bij BIJ12 geregistreerde bevestigde wolvenwaarnemingen in 2025. De rasters hebben een schaal van 10 bij 10 kilometer. De kaart bevat zowel zekere waarnemingen van wolven (sporen uit het Wolvenmeldpunt (de monitoringsdata)) als de wolvendata verkregen uit de afhandeling van schade aan vee. Voor de kleuring van de rastercellen zijn de richtlijnen uit het Monitoringsplan gevolgd. De verspreiding van de wolf kan ruimer zijn dan op deze kaart is weergegeven omdat niet alle wolvenschade en wolvenwaarnemingen worden gemeld en niet alle gemelde wolvenwaarnemingen met zekerheid bevestigd kunnen worden.*

Verspreiding wolven in Nederland 2015 - 2025

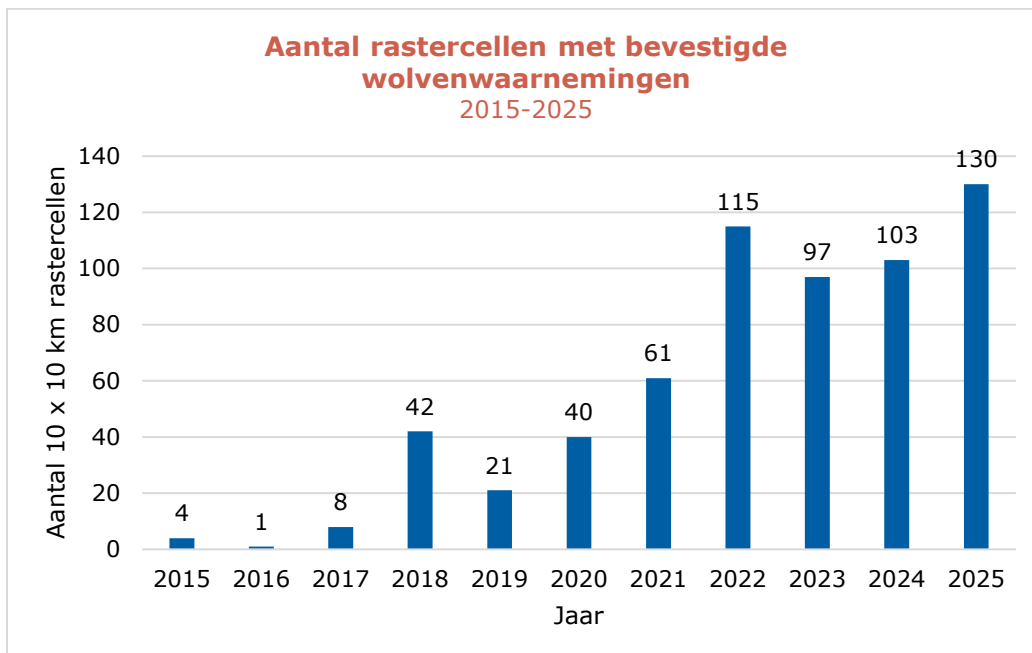
Het verspreidingsgebied van wolven in Nederland is sinds 2015 toegenomen. Figuur 6 geeft, op basis van 10 bij 10 km rastercellen, een beeld van de verspreiding van wolven in Nederland voor de kalenderjaren 2015-2025. Het gaat hierbij om zowel gevestigde wolven als zwervende wolven. Voor de kleuring van de rastercellen zijn de richtlijnen uit het [Monitoringplan](#) gevolgd.

Figuur 6. Ruimtelijke weergave van alle bij BIJ12 geregistreerde zekere wolvenwaarnemingen (uit zowel de monitoring als de afhandeling van schade aan vee) voor de periode 2015-2025. De rasters hebben een schaal van 10 bij 10 kilometer. Voor de kleuring van de rastercellen zijn de richtlijnen uit het Monitoringsplan gebruikt.

In Figuur 7 is te zien in hoeveel 10 bij 10 km rastercellen er tussen 2015 en 2025 bevestigde wolvenwaarnemingen zijn gedaan.

Figuur 7. Aantal 10 bij 10 km rastercellen met bevestigde wolvenwaarnemingen uit zowel monitoring als de afhandeling van schade aan vee voor de periode 2015-2025. De verspreiding van wolven kan ruimer zijn omdat niet alle wolvenschade en wolvenwaarnemingen worden gemeld en niet alle gemelde waarnemingen met zekerheid bevestigd kunnen worden.

Verspreiding wolven buiten Nederland

Op de website van BIJ12 staat een [interactieve kaart](#) over de ontwikkeling van de verspreiding van (geregistreerde) gevestigde wolven in Nederland, België, Luxemburg, Duitsland en Denemarken. Op de kaart is aangegeven of het gaat om een individu, paar of roedel. Deze kaart geeft informatie per wolvenjaar. Een 'wolvenjaar' start in mei en loopt tot en met april van het jaar daarop. Hierbij wordt rekening gehouden met de biologie en voortplantingscyclus van wolven.

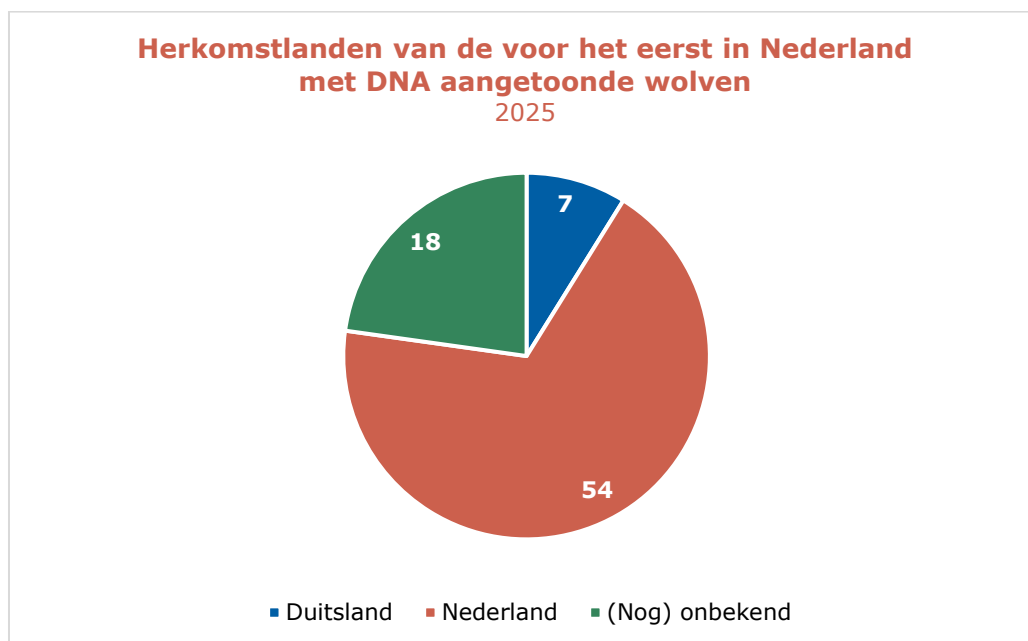
Met DNA aangetoonde individuen

Wanneer er DNA is afgenomen bij een wolvenspoor (zoals een wolvenuitwerpsel of een prooidier), kan naast de soortbepaling (wel of geen wolf) vaak ook bepaald worden om welk individu het gaat. Ieder individu krijgt een individunummer dat begint met GW (Genetisch Wolf), gevolgd door een uniek nummer en de code m (male, man) of f (female, vrouw). In dit deel van het jaaroverzicht wordt informatie verstrekt over wolven die op basis van DNA op individu te onderscheiden zijn.

Met DNA aangetoonde individuen 2025

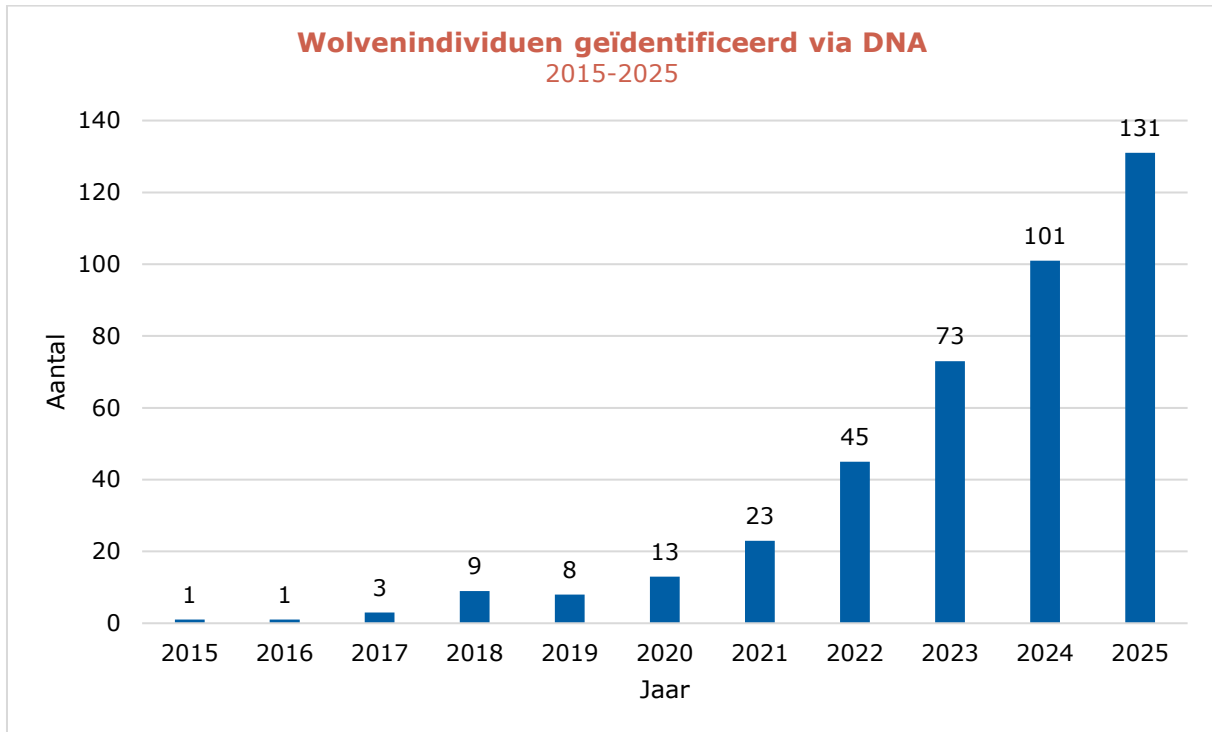
Voor het jaar 2025 zijn de uitslagen van de individubepalingen tot en met medio december bekend. In 2025 zijn er tot en met medio december 131 verschillende wolven in Nederland via DNA geïdentificeerd. Hiervan werden er 79 voor het eerst in Nederland met DNA vastgesteld. Meer dan de helft van deze nieuwe wolven (68,4%) zijn nakomelingen van in Nederland gevestigde roedels (Figuur 8). Van achttien wolven is de herkomstroedel niet bekend omdat het DNA van de ouders (nog) niet is voorgekomen. Hierdoor kunnen nakomelingen niet aan een herkomstroedel worden gekoppeld. Wel weten we dat één van deze wolven uit de Alpiene populatie (deze populatie vindt zijn origine in de Frans-Italiaans-Zwitserse Alpen) kwam. De overige dieren waren afkomstig uit de Centraal-Europese wolvenpopulatie (zie ook het kader *Historie Centraal-Europese wolvenpopulatie*).

Het aantal wolven dat in Nederland voorkomt (gevestigd en rondzwervend) is hoger dan het aantal met DNA geïdentificeerde individuen.

Figuur 8. *Herkomstlanden van de wolven die in 2025 voor het eerst in Nederland met DNA vastgesteld zijn.*

Het aantal wolvenindividuen dat jaarlijks met DNA in Nederland wordt vastgesteld is de afgelopen jaren toegenomen. In Figuur 9 is per kalenderjaar te zien hoeveel wolvenindividuen er in totaal per jaar zijn vastgesteld. Dit zijn zowel nieuwe als eerder in Nederland met DNA vastgestelde individuen. Wolven die in meerdere kalenderjaren met DNA zijn vastgesteld, worden dus ieder jaar meegerekend.

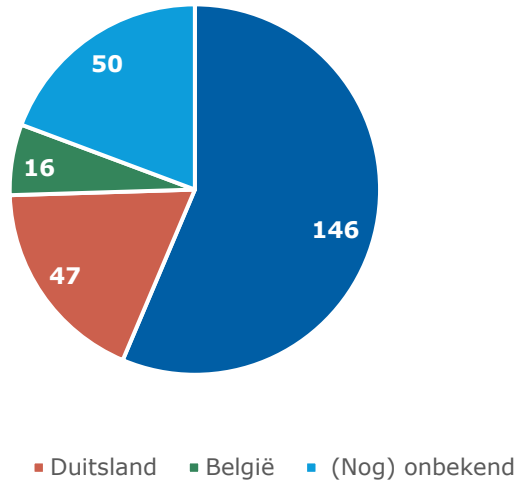

Figuur 9. Aantal via DNA geïdentificeerde wolven per kalenderjaar. Het aantal wolven dat in Nederland voorkomt (gevestigd en rondzwervend) is hoger dan het aantal geïdentificeerde individuen, omdat niet elke wolf in binnen de genetische monitoring wordt vastgesteld.

Met DNA aangetoonde individuen in Nederland: 2015 - 2025 (medio december)

Vanaf 2015 tot en met medio december 2025 zijn er in Nederland 259 verschillende wolven aangetoond. De meeste wolven zijn in Nederland geboren (56,4%), zie Figuur 10. Van de overige wolven is vastgesteld dat 18,1% is geboren in Duitsland en 6,2% in België. Van 19,3% van de andere wolven is de herkomstroedel onbekend omdat de ouders (nog) niet in de monitoring zijn voorgekomen.

Herkomstlanden van de in Nederland met DNA aangetoonde wolven 2015-2025

Figuur 10. Verdeling van de herkomstlanden van de tussen 2015 en 2025 via DNA geïdentificeerde wolven.

Het merendeel van de aangetoonde wolven in Nederland is afkomstig uit de Centraal-Europese wolvenpopulatie (zie ook het kader *Historie Centraal-Europese wolvenpopulatie*). Vier wolvenindividuen komen van de Alpiene populatie (deze populatie vindt zijn origine in de Frans-Italiaans-Zwitserse Alpen). Van één individu is de herkomstpopulatie nog onbekend, verder onderzoek moet uitwijzen wat de herkomst van dit individu is.

Historie Centraal-Europese wolvenpopulatie

(Bron: De wolf terug in Nederland; een factfinding study, Jansman et al. 2021)

De huidige Centraal-Europese wolvenpopulatie ontstond in de jaren 90 in West-Polen. Deze wolven hadden zich vanuit een beperkt aantal wolven, die zich westelijker bevond, vanuit het Noord-Poolse deel van de Baltische populatie, verspreid.

Wolven zijn pas sinds 1998 beschermd in Polen. Daardoor konden deze eerste roedels maar met moeite overleven als gevolg van verdelging. In 1996 werd de eerste wolf in Noordoost-Duitsland waargenomen na een afwezigheid van 150 jaar. In 2000 werd er weer voor het eerst voortplanting in Duitsland waargenomen. Sindsdien groeide de Centraal-Europese populatie zeer snel, met initieel een jaarlijkse toename van 30%. Dit resulteerde in 2020 in ongeveer 130 roedels in Duitsland en 150 roedels in West-Polen.

In de [internationale verspreidingskaart](#) is de ontwikkeling van de verspreiding van wolven naar Noordwest-Europa vanaf 2010/2011 te zien.

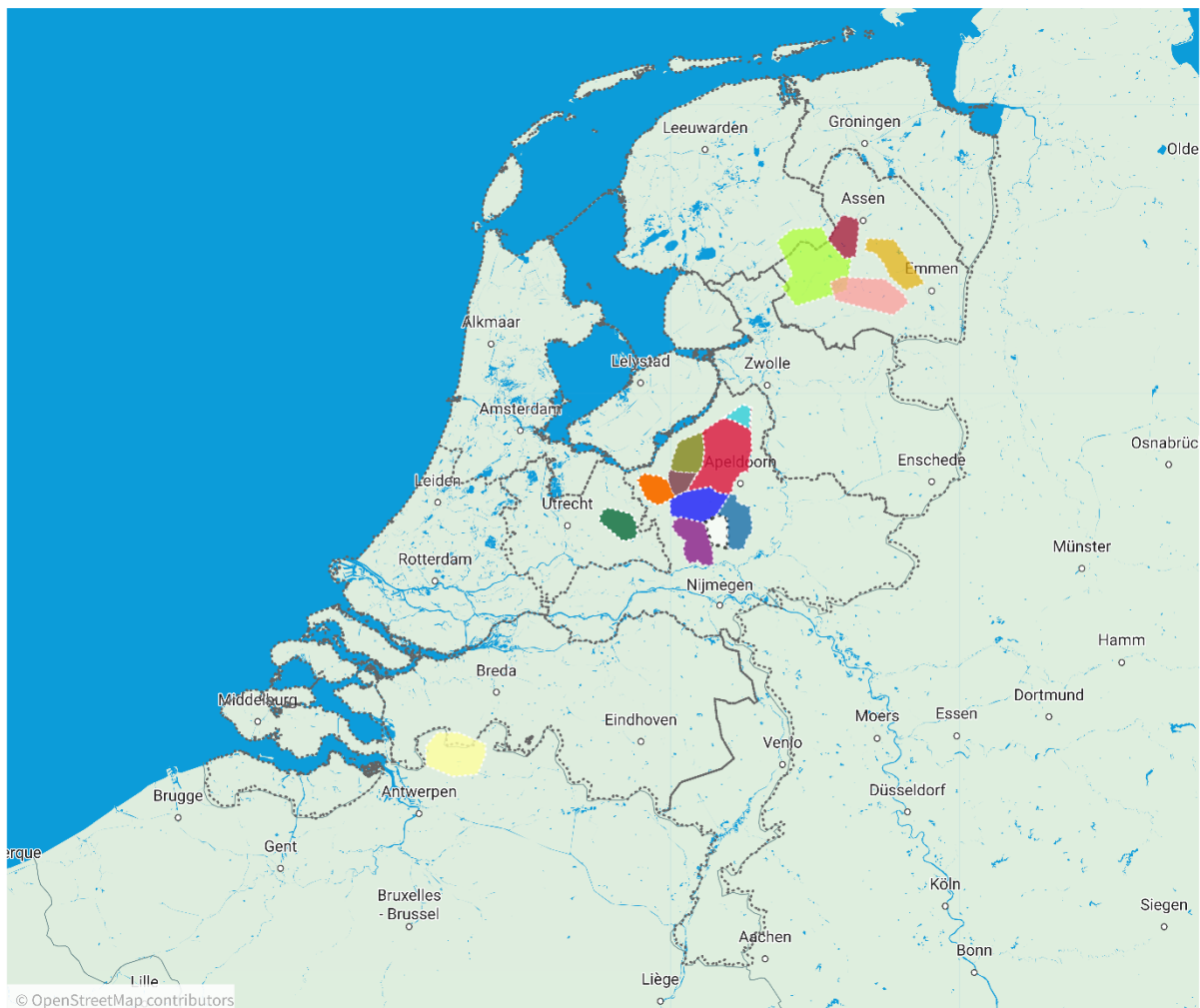
Monitoring in de provincies

In Nederland leven zowel gevestigde als zwervende wolven. Hieronder volgt een overzicht van de activiteit van gevestigde wolven. Dit zijn de wolven die al langer dan zes maanden in één gebied verblijven en/of een paar hebben gevormd. Daarna worden bijzonderheden genoemd van de zwervende wolven die in ons land zijn vastgesteld.

Monitoring gevestigde wolven

Onderstaande kaart laat zien in welke gebieden in 2025 met zekerheid wolven langdurig aanwezig waren in Nederland. Klik op de iconen voor meer informatie over de betreffende gevestigde wolven. De [kaart](#) kan worden ingezoomd. Bovenaan de kaart staat de betekenis van de iconen.

- Roedel Drents-Friese Regio
- Roedel Midden-Drenthe
- Roedel Middenveld
- Roedel Zuid-Drenthe
- Roedel Noord-Veluwe
- Roedel Noordoost-Veluwe
- Roedel Noordwest-Veluwe
- Roedel Midden-Veluwe
- Roedel Zuidoost-Veluwe
- Roedel Hoge Veluwe e.o.
- Roedel Zuidwest-Veluwe
- Roedel Gelderse Vallei-Noord
- Roedel Gelderse Vallei
- Roedel Utrechtse Heuvelrug
- In Vlaanderen gevestigde wolf

Figuur 11. Verspreiding gevestigde wolvenroedels in Nederland in 2025. De verspreidingskaart van BIJ12 is een interactieve kaart met een globale indicatie van waar wolvenroedels leven. De gebieden zijn ruim ingetekend en bedoeld om de gebruikte ruimte van wolven inzichtelijk te maken. Het zijn geen exacte of vaststaande grenzen. Het gebruik van het gebied kan verschillen per periode. Wolven kunnen zich ook buiten de gebieden verplaatsen. Op basis van deze grenzen worden geen beleidsmatige keuzes gemaakt.

In de kaart en hierboven wordt gesproken over roedels en wolvenparen. Als we spreken van een wolvenpaar zijn er bij dat paar nog geen welpen geboren. We spreken van een roedel als een wolvenpaar (dit jaar of in eerdere jaren) welpen heeft gekregen. Wolven die in 2024 zijn geboren worden jaarlingen genoemd, wolven die in 2025 zijn geboren zijn welpen.

Fryslân en Drenthe

Drents-Friese regio

Beide wolven (**GW2090f** en **GW2397m**) uit het ouderpaar van de roedel in de Drents-Friese regio zijn in 2025 genetisch aangetoond. Er werden in dit territorium dit jaar vier welpen op camerabeelden waargenomen. In totaal zijn maximaal zes wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden gezien. Naast het ouderpaar werden het afgelopen kalenderjaar verschillende nakomelingen van de roedel met DNA aangetoond.

Begin 2025 werden de nakomelingen **GW4889m**, **GW4890m**, en **GW4893f** voor het eerst met DNA in het ouderlijke territorium vastgesteld. Eén van deze nakomelingen (GW4890m) werd samen met **GW4687m** bij een schademelding aangetoond. Door een genetische mutatie is de herkomstroedel van GW4687m onbekend, mogelijk is ook hij een nakomeling van GW2090f en GW2397m.

Daarnaast werd het DNA van nakomeling GW4890m bij dezelfde schademelding aangetoond als het DNA van **GW3541m**. Wolf GW3541m is afkomstig van de Meppen roedel in Duitsland en werd in augustus 2023 voor het eerst met DNA in Nederland vastgesteld. Roedelleden en ouderparen worden wel vaker samen op een prooi aangetoond, maar dit wordt minder vaak gezien bij wolven van hetzelfde geslacht die uit verschillende roedels afkomstig zijn. Dit kan bijvoorbeeld voorkomen wanneer een rondzwervende wolf aan de rand van een territorium van gevestigde wolven een vers karkas van een prooidier vindt.

In november 2025 werd nakomeling **GW5430f** binnen het ouderlijk territorium doodgereden op de N381 bij Appelscha. Ook nakomeling **GW5258m** werd binnen het ouderlijke territorium doodgereden, dit gebeurde in december op de Huenderweg bij Doldersum. Beide nakomelingen waren nog niet eerder genetisch vastgesteld.

Op 14 mei 2025 werd een nakomeling (**GW4009m**) op enige afstand van het ouderlijke territorium doodgereden op de N381 bij Zweelo. Deze wolf werd in december 2023 voor het eerst genetisch aangetoond. In 2025 werd GW4009m regelmatig rondom maar buiten het ouderlijke territorium vastgesteld. Vermoedelijk was deze wolf op zoek naar een eigen territorium.

In 2025 werd nakomeling **GW4606m** meermaals genetisch aangetoond. Begin 2025 werd zijn DNA gevonden bij eenzelfde schadegeval als het DNA van een ander nakomeling van de roedel (**GW4692m**). Ook werd hij genetisch aangetoond bij een schadegeval waar ook wolf **GW4680f** met DNA aangetoond werd. Door een genetische mutatie is de herkomstroedel van GW4680f onbekend, mogelijk is ook zij een nakomeling van GW2090f en GW2397m. Begin maart werd het DNA van GW4606m ten noordoosten van de Drents-Friese regio aangetoond. Het is onbekend of deze nakomeling nog bij de roedel verblijft of op zoek is naar een eigen territorium. Wolf GW4606m werd in december 2023 voor het eerst genetisch vastgesteld.

Nakomeling **GW4692m** werd in januari 2025 voor het eerst met DNA vastgesteld. Hij begon 2025 in het territorium van zijn ouders waar zijn DNA in februari nog samen met het DNA van GW4606m bij een schademelding in Fryslân aangetroffen werd. Begin april ging GW4692m zijn eigen weg en trok via Drenthe naar het zuidwesten van Overijssel, waar hij in die maand een aantal keer genetisch werd vastgesteld. Deze wolf is waarschijnlijk op zoek naar een eigen territorium.

Daarnaast hebben twee nakomelingen van de roedel in de Drents-Friese regio (**GW3815f** en **GW3689m**) in 2025 ieder een eigen territorium gevormd, zie kopjes *Middenveld* en *Zuid-Drenthe*.

Het wolvenpaar GW2090f en GW2397m is sinds het najaar van 2021 in deze regio aanwezig en krijgt sinds 2022 welpen. Beide wolven zijn afkomstig uit Nedersaksen, Duitsland. Wolf GW2090f is afkomstig van de Barnstorf roedel (Nedersaksen), wolf GW2397m van de Eschede roedel.

Midden-Drenthe

Het ouderpaar van de Midden-Drenthe roedel (**GW3011f** en **GW3250m**) is ook in 2025 weer met DNA vastgesteld in deze regio. Er werden in dit territorium dit jaar vier welpen op wildcamerabeelden gezien. Daarnaast zijn op wildcamerabeelden maximaal negen wolven tegelijk gezien. Ook werden het afgelopen jaar in het territorium van dit ouderpaar verschillende nakomelingen genetisch vastgesteld (**GW4502m**, **GW4503m**, **GW4697f**, **GW5248m** en **GW5423f**).

Een andere nakomeling van de Midden-Drenthe roedel (**GW3874m**) lijkt op zoek te zijn naar een eigen territorium, zie 'Monitoring zwervende wolven'. Nakomeling **GW4506f** heeft een eigen territorium gevonden in Zuid-Drenthe, zie kopje *Zuid-Drenthe*.

Het wolvenpaar bestaande uit de wolven GW3011f en GW3250m is sinds het voorjaar van 2023 aanwezig in de regio Midden-Drenthe en krijgt sinds 2023 welpen. Wolf GW3011f is afkomstig uit Duitsland (Nordhorn roedel, Nedersaksen). Het is onbekend wat de herkomstroedel van wolf GW3250m is, omdat de ouders (nog) niet in de monitoring zijn voorgekomen.

Middenveld

In Middenveld (Drenthe) is in 2025 een nieuwe vestiging van wolven vastgesteld. Medio juni werd er op wildcamerabeelden een wolvenpaar gezien. De wolvijn had duidelijk aangezogen tepels wat wijst op de geboorte van welpen. Dit werd eind juni bevestigd met wildcamerabeelden waarop twee volwassen wolven en vijf welpen te zien waren.

In oktober 2025 werd met DNA van drie welpen (**GW5250m**, **GW5251f** en **GW5252f**) aangetoond dat de wolven **GW3815f** en **GW4607m** het ouderpaar van deze nieuwe roedel zijn. Toch werd tegen de verwachtingen in het DNA van wolf GW4607m in maart, april en mei ver buiten het territorium in de provincies Flevoland, Overijssel en Gelderland aangetoond. Ook in oktober maakte deze wolf een verre uitstap van Noord-Gelderland naar het westen van Overijssel terug naar Middenveld. Daar werd hij weer samen met GW3815f en hun nakomelingen GW5250m en GW5252f aangetoond bij een schademelding. Diezelfde dag werd GW4607m ook genetisch aangetoond bij een schademelding op de grens van Drenthe en Overijssel. Twee dagen later werd zijn DNA gevonden in Zuidwest-Overijssel. Het is hiermee onduidelijk wat de status van deze nieuwe roedel is.

Tussen juni en oktober werd in de regio Middenveld een aantal keer een nakomeling van de Duitse Werlte roedel (**GW5087m**) met DNA aangetoond. Op 26 oktober werd het DNA van deze wolf aangetroffen bij een schadegeval waar ook het DNA van wolf GW4607m en twee van zijn nakomelingen (GW5252f en GW5250m) aangetoond werd.

Wolf GW3815f is een nakomeling van de roedel in de Drents-Friese regio. Zij werd in 2023 voor het eerst genetisch vastgesteld in deze regio. De herkomstroedel van wolf GW4607m is onbekend. In 2024 werd deze wolf voor het eerst genetisch aangetoond in de provincie Overijssel, zijn DNA werd eind 2024 in de regio Middenveld gevonden. Dit wolvenpaar kreeg in 2025 voor het eerst welpen.

Zuid-Drenthe

Ook in Zuid-Drenthe was in 2025 een nieuwe vestiging van wolven. Eind februari en half april werd in het zuiden van Drenthe een wolvenpaar op een wildcamera vastgelegd. Begin juli 2025 zijn in de buurt van deze regio drie welpen op camerabeelden gezien.

Hoewel de wolven **GW4506f** en **GW3689m** in maart 2025 samen genetisch vastgesteld werden bij een schademelding in dit gebied kon zonder DNA van de welpen niet met zekerheid bevestigd worden dat dit

het gevestigde ouderpaar was. In december werd in het gebied een jonge wolf (**GW5416f**) dood aangetroffen. Zij werd vermoedelijk gedood door andere wolven. Uit DNA-analyse bleek dat de wolven GW4506f en GW3689m de ouders waren, hiermee werd bevestigd dat zij het gevestigde ouderpaar zijn.

Wolf GW3689m werd in januari 2025 nog met DNA aangetoond ten noorden van het territorium van zijn geboorteroedel in de Drents-Friese regio. Van daaruit maakte hij een uitstapje naar de Veluwe waar zijn DNA samen met het DNA van wolf GW3238m (de vaderwolf van de Midden-Veluwe) werd bevestigd bij dezelfde schademelding. Wolf GW3689m keerde terug naar Zuid-Drenthe, maar maakte in diezelfde maand via Overijssel ook nog een uitstapje naar Oost-Gelderland. Sinds eind januari wordt het DNA van GW3689m met regelmaat in Zuid-Drenthe vastgesteld.

Wolf GW4506f is een nakomeling van de Midden-Drenthe roedel en werd in 2024 voor het eerst met DNA aangetoond. Wolf GW3689m is een nakomeling van de Drents-Friese regio roedel en werd al in 2023 genetisch vastgesteld. Deze wolven zijn sinds 2025 gevestigd in Zuid-Drenthe en hebben in dat jaar voor het eerst welpen gekregen.

Gelderland

De wolvenroedels die zich in het noordelijk deel van de Veluwe begeven, leven heel dichtbij elkaar en begeven zich ook in naburige territoria. Dit maakt het moeilijk om met behulp van wildcamerabeelden bevestigd te krijgen welke wolven bij welke roedel horen en hoeveel wolven er leven, zeker als deze wildcamera's op de grenzen van territoria geplaatst zijn. Hieronder wordt een zo goed mogelijk beeld geschetst.

Noord-Veluwe

In 2025 zijn in het oosten van het territorium van de Noord-Veluwe roedel beide wolven uit het ouderpaar (**GW998f** en **GW893m**) genetisch vastgesteld. Op wildcamerabeelden zijn in dit territorium in 2025 vanuit de actieve monitoring binnen het Wolvenmeldpunt geen welpen waargenomen. Er zijn dit jaar maximaal vijf wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden gezien.

In het ouderlijk territorium werden in 2025 vijf nakomelingen met DNA aangetoond (**GW4007f**, **GW4703f**, **GW3694f**, **GW3878m** en **GW4691f**). Begin 2025 werd één van deze nakomelingen (GW4703f) op de N344 bij Apeldoorn doodgereden. Het DNA van nakomeling GW3694f, werd in 2025 ook aan de noordzijde van de Noord-Veluwe aangetoond. Ook het DNA van nakomeling GW3878m werd buiten het ouderlijk territorium vastgesteld, namelijk ten zuiden van de Zuidoost-Veluwe.

Op 20 januari 2025 werd een nakomeling van de Noord-Veluwe (**GW4696f**) ver buiten het ouderlijk territorium met DNA vastgesteld. Deze wolf werd aangetroffen in een schuurtje in de achtertuin van een woning in het Gelderse Hengelo. De wolf bleek lichtgewond, het dier is (na verdoving) verplaatst en vrijgelaten in een natuurgebied in de omgeving. Het is aannemelijk dat GW4696f op zoek was naar een eigen territorium.

Zowel wolf GW998f als wolf GW893m zijn geboren in Duitsland. Wolf GW893m is afkomstig uit de Eschede/ Rheinmetall roedel (Nedersaksen) en GW998f uit de Babben-Wannichen roedel (Brandenburg). Wolf GW998f is de eerste wolf die zich vestigde in Nederland en sinds 2018 aanwezig in dit gebied. Wolf GW893m voegde zich in januari 2019 bij haar. Dit ouderpaar kreeg in 2019 voor het eerst welpen.

Noordoost-Veluwe

In 2025 is in het territorium op de Noordoost-Veluwe het DNA van het ouderpaar (**GW2666f** en **GW1428m**) meerdere keren vastgesteld. Op wildcamerabeelden werden in dit territorium vier welpen aangetoond. Er zijn in dit territorium maximaal negen wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden gezien.

In 2025 werden in het ouderlijk territorium verschillende nakomelingen van dit ouderpaar genetisch vastgesteld (**GW4681m, GW4682m, GW4683f, GW4685m, GW4704m, GW4891f, GW5080m, GW5082m, GW5254f, GW5256m** en **GW5417m**).

Een aantal van deze nakomelingen kwam in 2025 om in het verkeer. GW5256m werd in oktober doodgereden op de N302 bij Wapenveld. Wolf GW4891f kwam in maart om in het verkeer op de Kamperweg bij Wapenveld. Wolf GW4704m vond in februari de dood in het verkeer toen hij, op de N309 bij 't Harde, fataal werd aangereden.

Zowel wolf GW2666f als wolf GW1428m zijn nakomelingen van de Noord-Veluwe roedel (ouderpaar GW998f x GW893m). GW2666f werd in december 2021 voor het eerst met DNA aangetoond op de Noord-Veluwe. Sinds het voorjaar van 2022 wordt zij genetisch vastgesteld op de Noordoost-Veluwe. Wolf GW1428m werd twee jaar eerder (december 2019) voor het eerst met DNA aangetoond op de Noord-Veluwe. Deze wolf wordt sinds begin 2023 genetisch aangetoond op de Noordoost-Veluwe. Dit ouderpaar kreeg in 2023 voor het eerst welpen.

Noordwest-Veluwe

In en net buiten het territorium van de Noordwest-Veluwe zijn beide wolven uit het ouderpaar (**GW2668f** en **GW2664m**) genetisch vastgesteld. In dit territorium zijn vijf welpen met camerabeelden aangetoond. Er zijn in dit gebied de afgelopen periode acht wolven tegelijk op wildcamerabeelden gezien.

Het DNA van dit ouderpaar werd in 2025 ook ten noorden van het oorspronkelijke territorium aangetoond op de grens met het Veluwemeer. In oktober werd wolf GW2664m in deze regio dood aangetroffen. De doodsoorzaak kon door vergaande staat van ontbinding niet vastgesteld worden.

In 2025 werden acht nakomelingen van de Noordwest-Veluwe roedel genetisch aangetoond (**GW4003m, GW4505f, GW4695f, GW4702f, GW5089f, GW5091f, GW5253m** en **GW5419m**). Nakomeling GW5089f werd in het gebied in september vermoedelijk gedood door soortgenoten. Daarnaast kwam nakomeling GW5091f in oktober om in het verkeer op de N302 bij Harderwijk.

Een andere nakomeling (GW4695f) werd in 2025 zowel op de Noordwest-Veluwe als ten noorden van het territorium genetisch vastgesteld. Het DNA van deze nakomeling is in maart aangetoond bij een schadegeval waar ook het DNA van een wolf uit een andere roedel (GW4894f) gevonden werd. De herkomstroedel van GW4894f is onbekend.

Nakomeling GW4003m heeft in 2025 een eigen territorium gevestigd op de grens met het territorium van zijn geboorteroedel (zie kopje *Gelderse Vallei*).

Wolf GW2664m is geboren in Duitsland en is een nakomeling van de Barnstorf roedel in Nedersaksen. De herkomstroedel van wolf GW2668f is onbekend. Beide wolven worden sinds het voorjaar van 2022 in Nederland met DNA aangetoond. Dit ouderpaar kreeg in 2023 voor het eerst welpen.

Midden-Veluwe

Het ouderpaar van de Midden-Veluwe (**GW2540f** en **GW3238m**) is in 2025 meerdere keren ten westen van het territorium met DNA vastgesteld. Op de Midden-Veluwe zijn in 2025 vanuit de actieve monitoring binnen het Wolvenmeldpunt geen welpen op wildcamerabeelden waargenomen. Er werden wel maximaal dertien wolven tegelijkertijd op camerabeelden gezien.

In 2025 zijn er in dit gebied vijf nakomelingen van het ouderpaar met DNA vastgesteld (**GW4888f, GW4698f, GW4701f, GW5421m** en **GW5422m**).

Daarnaast is ook **GW4694f** genetisch aangetoond. Deze wolf is een nakomeling van de vorige territoriumhouders van de Midden-Veluwe (GW960f en GW2398m) en is inmiddels gevestigd in de Gelderse Vallei (zie kopje *Gelderse Vallei*).

In 2018 vestigde de eerste wolf zich op de Midden-Veluwe. In 2022 werden hier voor het eerst welpen geboren. In 2023 zijn er geen welpen aangetoond en heeft er een wisseling van wolven in het territorium plaatsgevonden. Die wisseling vond plaats doordat wolf GW960f in mei 2023 overleed en wolf GW2398m uit het gebied vertrok. Deze wolf was werd de nieuwe gevestigde mannelijke wolf van het Hechtel-Eksel-territorium in Vlaanderen, België – maar is inmiddels vermoedelijk ook dood. Maar in oktober 2025 werd bekend dat deze wolf zich niet meer bij deze Vlaamse roedel bevindt en [mogelijk is overleden](#). Het territorium op de Midden-Veluwe werd overgenomen door de wolven GW2540f en GW3238m. Van dit paar werden in 2024 voor het eerst nakomelingen bevestigd. GW2540f is een nakomeling van de Göhrde roedel uit Nedersaksen (Duitsland) en wordt sinds 2022 aangetoond in Nederland. GW3238m is een nakomeling van de Noord-Veluwe roedel (ouderpaar GW998f x GW893m) en wordt sinds het voorjaar van 2023 in Nederland aangetoond.

Zuidoost-Veluwe

In 2025 werden beide wolven uit het ouderpaar (**GW2363f** en **GW2563m**) van de roedel op de Zuidoost-Veluwe genetisch aangetoond. Er werden vier welpen gezien op camerabeelden. In het oostelijke deel van dit territorium werden maximaal twaalf wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden aangetoond. Daarnaast is in het westelijke deel van dit gebied in het Wolvenmeldpunt een melding gedaan van welpen, waarbij één welp op beeld is vastgelegd.

In 2025 zijn ook twee nakomelingen (**GW4507f** en **GW4885f**) met DNA vastgesteld. De vader van één van deze nakomelingen (GW4507f) is wolf GW1889m. Wolf **GW1889m** werd in januari 2023 voor het laatst met DNA aangetoond. In 2025 werd bevestigd dat zijn plek is overgenomen door **GW2563m**, hij is namelijk de vader van de meest recent met DNA aangetoonde nakomeling GW4885f.

Sinds april 2024 is ook wolf **GW4240m** in het gebied op de Zuidoost-Veluwe aanwezig. In 2025 werd deze wolf weer een aantal keer genetisch vastgesteld. De herkomst roedel van deze wolf is onbekend.

Wolf GW2363f en wolf GW1889m werden in het voorjaar van 2022 voor het eerst in de omgeving van de Zuidoost-Veluwe vastgesteld. Wolf GW2363f is afkomstig van de Duitse Barnstorf roedel (Nedersaksen). Wolf GW1889m is een nakomeling van de Noord-Veluwe roedel. Hij werd in 2023 voor het laatst met DNA in het gebied vastgesteld. In 2025 werd bevestigd dat zijn plek is overgenomen door een andere nakomeling van de Noord-Veluwe roedel, wolf GW2563m, die sinds eind 2021 met DNA in Nederland wordt aangetoond.

Hoge Veluwe e.o.

Het Nationale Park De Hoge Veluwe monitort zelf de wolven in het Park. Vanuit het landelijke Wolvenmeldpunt van BIJ12 vindt er momenteel geen veldmonitoring plaats op de Hoge Veluwe. Hierdoor zijn er op dit moment geen door het Wolvenmeldpunt gevalideerde gegevens over aantallen wolven in dit gebied.

In oktober 2025 werd in Park de Hoge Veluwe een mannelijke wolf voorzien van een GPS-zenderband. Deze wolf is de eerste wolf die in Nederland met een zender is uitgerust. Meer informatie over het onderzoek en de eerste bevindingen van dit onderzoek zijn te lezen onder 'Overig nieuws'.

Zuidwest-Veluwe

De mannelijke wolf van deze roedel (**GW2435m**) is in 2025 meerdere keren genetisch aangetoond. Begin 2025 werd het DNA van deze wolf in en ten noorden van het territorium op de Zuidwest-Veluwe aangetoond. Daarna werd zijn DNA verschillende keren buiten het territorium gevonden. Deze wolf werd gedurende het jaar zowel op de Zuidoost-Veluwe, Zuidwest-Veluwe, Noordwest-Veluwe, net boven de Utrechtse Heuvelrug en ten noorden van de Noord-Veluwe aangetoond. In augustus werd het DNA van deze wolf voor het laatst aangetoond aan de rand van de Zuidwest-Veluwe. Eind 2025 werd GW2435m genetisch bevestigd ten noorden van de Noordwest-Veluwe.

Naast deze wolf werden vijf nakomelingen (geboren voor 2025) met DNA in dit gebied vastgesteld (**GW3876f, GW4690m, GW4693m, GW4886f, en GW5078f**). Van één van deze nakomelingen (GW3876f) is zeker dat het oorspronkelijke ouderpaar van de Zuidwest-Veluwe de ouders zijn (GW3012f x GW2435m). Van de overige nakomelingen is niet met zekerheid te zeggen of GW3012f óf een dochter van GW3012f de moeder is.

Nakomeling GW4690m vertrok in mei uit de Zuidwest-Veluwe en trok door de Noordwest-Veluwe via Overijssel naar Fryslân. Hier werd hij in juni genetisch aangetoond ten noorden van de Drents-Friese regio, waarna hij doortrok naar Groningen. Daar werd hij in juni voor het laatst genetisch aangetoond in Noordoost-Groningen. Deze wolf is waarschijnlijk op zoek naar een eigen territorium.

Het territorium op de Zuidwest-Veluwe lijkt overgenomen te zijn door nakomeling GW3876f. In september is het DNA van deze wolf samen aangetoond met het DNA van wolf **GW4242m**. Eind 2025 werd duidelijk dat deze twee wolven een paar vormen toen er meerdere nakomelingen genetisch werden vastgesteld in het gebied (**GW5424m, GW5425m, GW5426m en GW5427f**). Op 14 november werd één van deze nakomelingen (GW5426m) doodgereden op de N224 bij Ede.

In het territorium op de Zuidwest-Veluwe zijn acht welpen aangetoond met camerabeelden. Er werden in dit territorium maximaal 8 wolven tegelijkertijd aangetoond op wildcamerabeelden. *Wolf GW2435m is geboren in Vlaanderen (Hechtel-Eksel roedel) en werd sinds eind 2022 in deze regio van de Zuidwest-Veluwe waargenomen. In 2023 heeft deze wolf met wolf GW3012f voor het eerst welpen gekregen. In 2024 werd GW3012f gedood door een andere wolf. Het territorium op de Zuidwest-Veluwe werd in 2025 overgenomen door GW3876f, een nakomeling van het oorspronkelijke ouderpaar. Zij vormt samen met GW4242m een paar. Wolf GW4242m bevindt zich sinds april 2024 in deze regio. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.*

Gelderse Vallei-Noord

Er zijn in dit territorium het afgelopen kalenderjaar maximaal twee wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden gezien. Ook is de vrouwelijke wolf **GW3816f** uit het ouderpaar in dit gebied meerdere keren met DNA aangetoond.

In 2024 werd de mannelijke wolf uit het oorspronkelijke ouderpaar (**GW3425m**) op de A28 bij Putten doodgereden. De plek van wolf GW3425m werd in 2025 overgenomen door wolf GW4318m. Begin december 2025 werd in het territorium op de Gelderse Vallei-Noord een jonge wolf doodgereden bij Voorthuizen (**GW5432m**). Het bleek om een nakomeling van GW3816f en GW3425m te gaan. Hiermee werd voor het eerst genetisch bevestigd dat deze wolven een paar vormden. Maar in november 2025 werd ook deze mannelijke wolf (GW4318m) uit het nieuwe ouderpaar doodgereden op de A28 bij Putten.

In 2025 werden ook vijf nakomelingen van het oorspronkelijke ouderpaar (GW3816f x GW3425m) met DNA vastgesteld (**GW4688m, GW4689m, GW4883f, GW4884m en GW5428m**). Begin februari werd het DNA van drie van deze nakomelingen (GW4688m, GW4883f en GW4884m) aangetoond bij dezelfde schademelding.

In april werd nakomeling GW4689m doodgereden op de A28 bij Tynaarlo in Drenthe, op ongeveer 120 kilometer van het ouderlijk territorium. Waarschijnlijk was GW4689m op zoek naar een eigen territorium.

Sinds eind 2023/begin 2024 is in de Gelderse Vallei-Noord sprake van vestiging. Het wolvenpaar GW3816f en GW3425m heeft in 2024 voor het eerst welpen gekregen. Wolf GW3816f is een nakomeling van de Noord-Veluwe roedel. Wolf GW3425m was een nakomeling van de Duitse Flechtinger-Höhenzug roedel (Saksen-Anhalt). Deze wolf werd in augustus 2024 doodgereden. Zijn plek werd overgenomen door wolf GW4318m, een nakomeling van de Duitse Wedemark-roedel (Nedersaksen). In 2025 kreeg hij samen met GW3816f welpen. In november 2025 werd ook GW4318m doodgereden.

Gelderse Vallei

Medio augustus en november 2025 werd ten oosten van de Gelderse Vallei-Noord net over de grens van de Noordwest-Veluwe het DNA van drie welpen aangetroffen (**GW5079f**, **GW5081m** en **GW5433f**). Uit genetische analyse bleek dat dit de nakomelingen van het ouderpaar **GW4694f** en **GW4003m** zijn. De wolven GW4694f en GW4003m werden in maart 2025 voor het eerst samen aangetoond bij een schademelding ten oosten van de Gelderse Vallei-Noord. Ten oosten van de Gelderse Vallei-Noord op de grens met de Noordwest-Veluwe zijn op camerabeelden vier welpen waargenomen.

Wolf GW4003m werd in 2025 aangemerkt als probleemwolf omdat hij betrokken was bij bijna twintig schademeldingen waarbij de schapen achter een stroomnet ([flexinet](#)) stonden. Deze rasters voldeden in nagenoeg alle gevallen aan de landelijke adviezen. Provincie Gelderland gaf toestemming voor afschot van deze wolf, maar de rechtbank [schorste](#) dit besluit in oktober 2025.

Wolf GW4694f is een nakomeling van het eerste ouderpaar van de Midden-Veluwe roedel (GW960f x GW2398m). In maart 2025 werd zij voor het eerst samen aangetoond met wolf GW4003m. Wolf GW4003m is een nakomeling van de Noordwest-Veluwe roedel. Het paar kreeg in 2025 voor het eerst welpen.

Utrecht

Utrechtse Heuvelrug

Het ouderpaar (**GW4076f** en **GW3237m**) werd in 2025 meerdere keren genetisch vastgesteld in het gebied. Begin mei hebben deze wolven samen gegeten bij een schademelding. GW3237m was het afgelopen jaar bij meerdere, ernstige incidenten op de Utrechtse Heuvelrug betrokken. Begin juli heeft de provincie Utrecht op advies van deskundigen daarom een afschotvergunning voor deze wolf afgegeven. Midden juli werd het DNA van GW3237m bevestigd op de Zuidwest-Veluwe, maar in augustus werd hij weer genetisch aangetoond op de Utrechtse Heuvelrug. Daar werd GW3237m begin december doodgeschoten. Er werden in dit territorium in 2025 maximaal vijf wolven tegelijkertijd op wildcamerabeelden gezien.

Begin december bevond ook de mannelijke wolf die in oktober in het Nationaal Park de Hoge Veluwe van een GPS-zenderband werd voorzien zich op de Utrechtse Heuvelrug, zie kopje 'Zenderonderzoek wolf op Park de Hoge Veluwe'.

In 2025 zijn vijf nakomelingen van het oorspronkelijke ouderpaar (GW4076f en GW3237m) met DNA aangetoond (**GW4412m**, **GW4413m**, **GW4504f**, **GW5418m** en **GW5420m**). Eén van deze nakomelingen (GW4412m) werd in maart doodgereden op de N224 bij Woudenberg.

De wolven GW4076f en GW3237m verbleven sinds begin 2024 samen op de Utrechtse Heuvelrug. In 2024 kregen zij voor het eerst nakomelingen. GW3237m was een nakomeling van de Noord-Veluwe roedel en werd sinds mei 2023 vastgesteld op de Utrechtse Heuvelrug. GW3237m was betrokken bij meerdere incidenten en werd eind 2025 doodgeschoten. Wolf GW4076f is een nakomeling van de Midden-Veluwe roedel (ouderpaar GW960f x GW2398m).

Utrechtse Heuvelrug solitaire wolf

In 2025 verbleef ook wolf **GW4243f** op de Utrechtse Heuvelrug. Deze wolf werd in mei 2024 voor het eerst met DNA aangetoond in de provincie Overijssel. Wolf GW4243f werd sinds juli 2024 in de provincie Utrecht aangetoond, waar zij zich op en rond de Utrechtse Heuvelrug ophield. Eind september vond deze wolf de dood in het verkeer. Zij moest uit haar lijden worden verlost na een aanrijding op de N227 bij Leusden.

De herkomstroedel van GW4243f is onbekend. Zij werd in mei 2024 voor het eerst met DNA in Nederland aangetoond en verbleef sinds de zomer van 2024 op de Utrechtse Heuvelrug. In september 2025 kwam deze wolf om in het verkeer.

Noord-Brabant

Zuidwest-Brabant

Wolf **GW3449f** is in het kalenderjaar 2025 meerdere keren genetisch aangetoond in Zuidwest-Brabant. Eind oktober werd haar DNA voor het laatst aangetroffen bij een schademelding in deze regio. Ook is er in het gebied een wolvin op wildcamerabeelden gezien. Omdat wolven (meestal) niet individueel op beelden te herkennen zijn, is het onduidelijk of het hier om GW3449f gaat.

Wolf GW3449f is een nakomeling van de Vlaamse Hechtel-Eksel roedel (België) en vanaf juni 2023 aanwezig in territorium Noorderkempen in België, net over de grens van Noord-Brabant. Deze wolf wordt sinds april 2024 met enige regelmaat in Nederland vastgesteld.

Overzicht nakomelingen gevestigde roedels in Nederland

Sinds 2019 worden er wolvenwelpen in Nederland geboren. De afgelopen jaren groeide het aantal roedels. Welpen worden over het algemeen begin mei geboren en vaak als eerste waargenomen op wildcamerabeelden. Ze worden vaak pas genetisch aangetoond als ze ouder worden en meer sporen achterlaten.

Nakomelingen roedels in Nederland

In Tabel 1 staat een overzicht van het minimale aantal welpen dat over de jaren bij de gevestigde roedels is vastgesteld. Minimale aantallen welpen zijn gebaseerd op gevalideerde wildcamerabeelden uit de zomerperiode van dat jaar, toen de welpen nog duidelijk kleiner waren dan de ouders. Tussen 2019 en 2025 zijn in Nederland minimaal 46 welpen geboren.

Tabel 1. Overzicht van het minimale aantal welpen dat over de jaren met wildcamerabeelden vanuit de actieve monitoring binnen het Wolvenmeldpunt bij de roedels is vastgesteld. De jaren waarin de betreffende roedel nog niet was gevormd, worden aangegeven met 'nvt'. Als er een '-' in plaats van een aantal in de tabel staat betekent dit dat uit dit gebied geen wildcamerabeelden met welpen zijn.

Roedels	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Drents-Friese regio	nvt	nvt	nvt	3	8	7	4	22
Midden-Drenthe	nvt	nvt	nvt	nvt	5	5	4	14
Middenveld	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	5	5
Zuid-Drenthe	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3	3
Noord-Veluwe	4	6	5	6	6	5	-	32
Noordoost-Veluwe	nvt	nvt	nvt	nvt	5	3	4	12
Noordwest-Veluwe	nvt	nvt	nvt	nvt	5	3	5	13
Midden-Veluwe	nvt	nvt	nvt	4	-	6	-	10
Zuidoost-Veluwe	nvt	nvt	nvt	nvt	4	7	4	15
Hoge Veluwe	nvt	nvt	nvt	-	-	-	-	-
Zuidwest-Veluwe	nvt	nvt	nvt	nvt	7	12	8	27
Gelderse Vallei-Noord	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	3	-	3
Gelderse Vallei	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	4	4
Utrechtse Heuvelrug	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	5	5	10
Totaal welpen	4	6	5	13	40	56	46	170

Hoeveel wolven leven er in Nederland?

Het is niet exact te bepalen hoeveel wolven er in Nederland leven. Dat komt doordat wolven grote afstanden afleggen, soms geen sporen achterlaten en Nederland in- en uitlopen. Op basis van DNA-resultaten en door het Wolvenmeldpunt gevalideerde waarnemingen wordt wel geprobeerd een schatting te maken van het minimale aantal gevestigde wolven in Nederland.

Met de toename van het aantal wolven wordt het ingewikkelder om zo'n schatting te maken. Het wordt namelijk steeds moeilijker om een geschikt territorium te vinden. Daardoor komt het vaker voor dat nakomelingen en zwervende wolven, die op zoek zijn naar een eigen territorium, langere tijd aan de rand van bestaande territoria rondlopen. Als er een plek vrijkomt kunnen zij die snel innemen. Dit kan voorkomen wanneer een gevestigde wolf doodgaat of wegtrekt. Soms proberen nakomelingen of zwervende wolven alsnog een territorium tussen bestaande territoria te vestigen.

Op camerabeelden zijn wolven meestal niet individueel te herkennen, daarnaast is niet altijd de hele roedel in beeld. In gebieden waar veel wolven op zoek zijn naar een eigen territorium, bemoeilijkt dit het vaststellen van het aantal gevestigde wolven. Pas als er DNA van de welpen is gevonden, kan met zekerheid worden bepaald welke wolven het ouderpaar vormen en hoeveel gevestigde roedels er in een gebied zijn. Vaak wordt dit DNA pas gevonden als de welpen al wat ouder zijn en met de roedel meelopen.

Op basis van de in 2025 bij het Wolvenmeldpunt van BIJ12 bekende en gevalideerde gegevens, zijn er in Nederland naar schatting 14 roedels (ouderparen). Bij 10 roedels is in 2025 via de actieve monitoring binnen het Wolvenmeldpunt bevestigd dat er welpen geboren zijn. In Zuidwest-Brabant/Vlaanderen leeft een solitaire wolvijn. Daarnaast lopen er op meerdere plekken rond de huidige wolventerritoria langere tijd zwervende wolven die wachten op een vrijkomende plek.

Monitoring zwervende wolven

Naast gevestigde wolven leven in Nederland ook zwervende wolven. Zwervende wolven verblijven korter dan zes maanden in één gebied. Het gaat hierbij vaak om nakomelingen van in Nederland gevestigde wolvenroedels die op zoek gaan naar een eigen territorium. Ook lopen zwervende wolven uit Duitsland en België Nederland in en uit. Hieronder staat een overzicht van de zwervende wolven die in 2025 in ons land met DNA zijn vastgesteld.

Fryslân en Drenthe

In juni werd ten noorden van de Drents-Friese regio **GW5192m** genetisch aangetoond. In juli 2025 werd deze wolf nog een keer aangetoond maar nu in het noorden van Fryslân. Wolf GW5192m is een nakomeling van de Duitse Rüdeshheim roedel.

In Drenthe werd in augustus één keer wolf **GW5084m** aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Eind september werd **GW5255m** ten noorden van de Drents-Friese regio vastgesteld. Ook in oktober werd het DNA van deze wolf in het gebied gevonden, zowel ten noorden als ten zuiden van de Drents-Friese regio. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Groningen

Tussen januari en maart 2025 werd in Zuidoost-Groningen op de grens met Duitsland geregeld een wolf vastgesteld. Het gaat om wolf **GW2592m**, een nakomeling van de Duitse Dörpen roedel.

Een nakomeling van de Midden-Drenthe roedel (**GW3874m**) zwierf in 2025 door Groningen en Fryslân. In juni werd deze wolf voor het laatst in Groningen aangetoond aan de rand van de Waddenzee, op de grens met Duitsland. Het is aannemelijk dat wolf GW3874m op zoek is naar een eigen territorium.

Overijssel

De uit de Duitse Schermbeck roedel (Nordrhein-Westfalen) afkomstige wolf **GW4602m** werd in december 2024 voor het eerst in Nederland vastgesteld in het zuidwesten van Overijssel. Begin 2025 werd deze wolf aangetoond in het zuiden van Gelderland. In april werd deze wolf vastgesteld in Zuid-Drenthe op de grens met Overijssel, waarna hij in mei werd aangetoond in Midden-Drenthe.

Wolf **GW3541m** is een nakomeling van de Duitse Meppen roedel. In augustus 2023 werd deze wolf voor het eerst vastgesteld in Nederland in de kop van Overijssel. Daarna werd GW3541m niet meer aangetoond in Nederland tot hij in januari 2025 werd vastgesteld in het oosten van Overijssel. In februari werd deze wolf nog een aantal keer aangetoond in de Drents-Friese regio.

In maart werd in Overijssel op de grens met Drenthe één keer wolf **GW5086m** aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Daarnaast werd in maart op de A1 bij Deurningen wolf **GW4892m** doodgereden. Ook de herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Een nakomeling van de Duitse Goitzsche Wildnis roedel (**GW3970m**) is in april een aantal keer aangetoond op de grens van Fryslân en Groningen. Midden april werd deze wolf aangetoond in Overijssel.

In april 2025 werd wolf **GW5085m** voor het eerst vastgesteld in zuidoost-Groningen, maar nog in diezelfde maand werd deze wolf aangetroffen in het oosten van Overijssel. In december 2025 werd GW5085m aangetoond in Duitsland in de buurt van Brandlech, Nedersaksen. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Wolf **GW5083m** werd begin mei 2025 aangetoond in Zuid-Drenthe. Eind mei werd deze wolf meerdere keren aangetoond in het zuidwesten van Overijssel op de grens met Gelderland, van waaruit hij in september en oktober een uitstapje maakte naar de Zuidwest-Veluwe. Eind 2025 werd deze wolf net buiten de Midden-Veluwe en in de Gelderse Vallei Noord aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

In het oosten van Overijssel bij de Duitse grens is in juni 2025 wolf **GW5249m** aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Flevoland

In april werd in Flevoland wolf **GW4895f** verschillende keren aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Gelderland

Naast dat er verschillende wolven uit de roedels op de Noordwest- en Zuidwest-Veluwe in het noorden van de Noord-Veluwe met DNA aangetoond zijn, liepen er ook verschillende zwervende wolven door dit gebied. Wolf **GW3692m** is een nakomeling van de Zuidwest-Veluwe roedel. Hij werd voor het eerst in 2023 aangetoond. Deze wolf bevond zich begin 2025 in de Gelderse Vallei Noord. Vanaf midden januari was deze wolf vooral actief ten noorden van de Noord-Veluwe. In maart maakte hij een uitstapje naar het noorden van de Zuidwest-Veluwe om vervolgens terug te keren naar het gebied ten noorden van de Noord-Veluwe.

In februari werd **GW4686f** in het gebied ten noorden van de Noord-Veluwe gevonden. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Ook de herkomstroedel van **GW4894f** is onbekend. Deze wolf werd voor het eerst aangetoond op de Noordwest-Veluwe. In april werd zij bevestigd in het gebied ten noorden van de Noord-Veluwe vanwaar deze wolf doortrok naar de Gelderse Vallei Noord.

Wolf **GW4077f** is een nakomeling van de Duitse Kaarzer Holz roedel. Deze wolf werd begin 2024 voor het eerst met DNA in Nederland vastgesteld. In 2025 heeft deze wolf verschillende provincies bezocht. Begin 2025 werd deze wolf aangetoond ten noorden van de Noordoost-Veluwe. In maart bevond deze wolf zich met name in het noordwesten van Overijssel om in april op te duiken in de Drents-Friese regio. Eind 2025 was deze wolf terug in Gelderland waar hij op de Zuidoost-Veluwe vermoedelijk werd gedood door soortgenoten.

In december werd op de Noord-Veluwe wolf **GW5415f** genetisch aangetoond. Deze wolf was nog niet eerder met DNA vastgesteld. De herkomstroedel van GW5415f is onbekend.

In januari 2025 werd **GW4684f** één keer aangetoond ten zuiden van de Zuidoost-Veluwe. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Op de Zuidoost-Veluwe werd in december wolf **GW3880m** genetisch vastgesteld. Deze wolf werd ook in september 2024 en november 2023 éénmaal met DNA in dit gebied vastgesteld. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

Wolf **GW4418m** werd in april 2025 doodgereden door een trein op het spoor bij Ede-Wageningen. Deze wolf was een nakomeling van de Duitse Langenlehsten-Leisterförde roedel en nog niet eerder in Nederland aangetoond.

Wolf **GW4501m** wordt sinds 2024 in Nederland aangetoond. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend. In 2025 is deze wolf meerdere keren ten oosten van de Noord-Veluwe bevestigd. Eind 2025 werd hij meerdere keren aangetoond op de Noord-Veluwe.

In de provincie Gelderland kwamen ook verschillende zwervende wolven om in het verkeer. In juli werd **GW5088m** uit zijn lijden verlost na een aanrijding op de N244 bij Ede. Deze wolf was afkomstig uit de Duitse Göhrde roedel en nog niet eerder in Nederland vastgesteld.

In september werd **GW5090f** op de N795 bij Epe doorgereden. De herkomstroedel van deze wolf is onbekend.

In november kwam **GW5429m** om in het verkeer bij Vierhouten. Ook van deze wolf is de herkomstroedel onbekend.

In november werd ook het karkas gevonden van **GW5431m**. Het karkas was in verregaande staat van ontbinding. Op basis van de vindplaats is de doodsoorzaak van GW5431m vermoedelijk natuurlijk.

Limburg

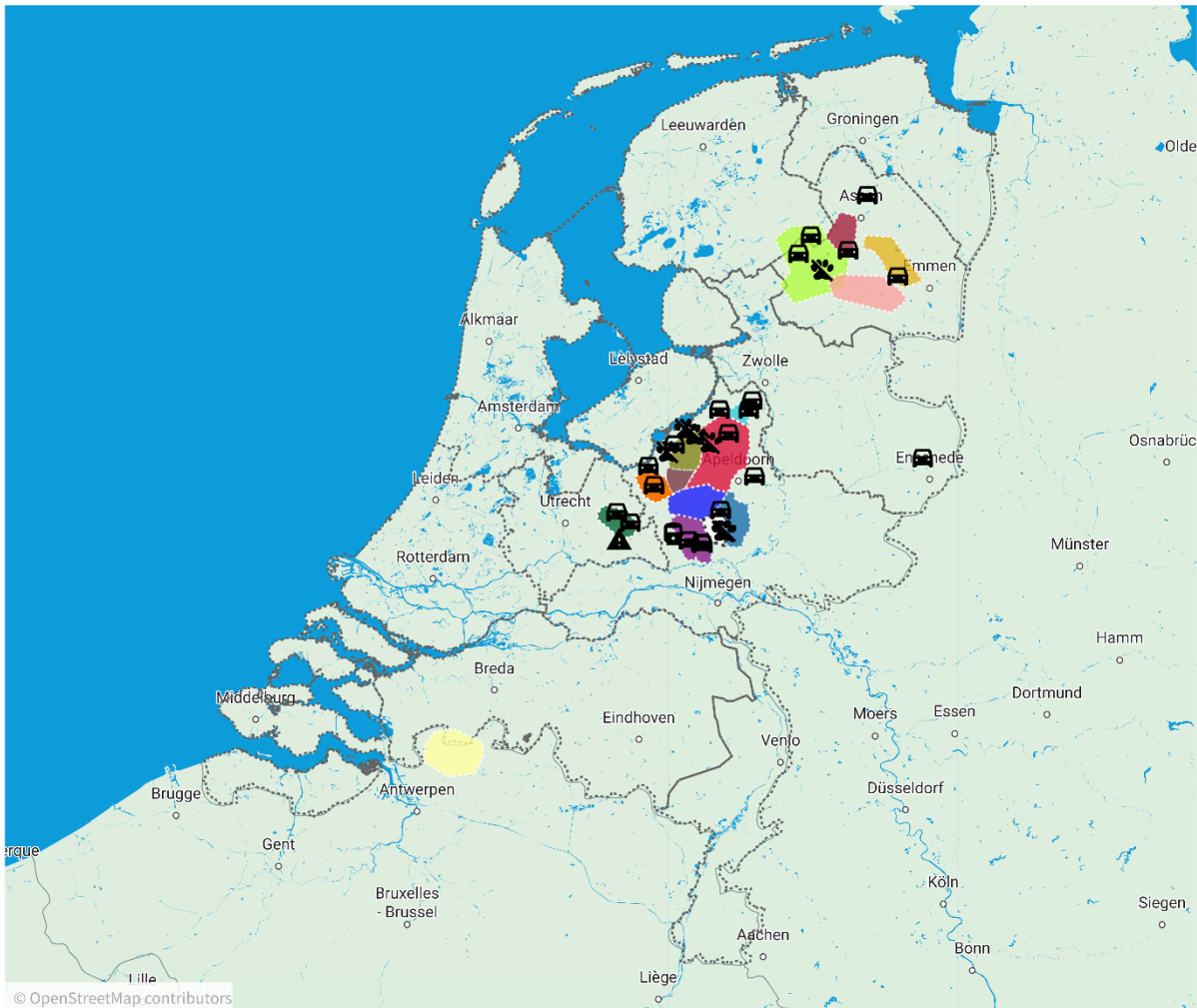
In februari 2025 werd in de provincie Limburg op de grens met België éénmaal een wolf aangetoond (**GW4887m**). Uit de DNA-analyse bleek dat deze wolf afkomstig is uit de Alpiene populatie (deze populatie vindt zijn origine in de Frans-Italiaans-Zwitserse Alpen). Het gebeurt niet vaak dat wolven uit deze herkomstpopulatie in Nederland aangetoond worden.

Dode wolven

Dode wolven 2025

In 2025 werden er 29 dode wolven geregistreerd in Nederland. Op de onderstaande kaart is te zien waar wolven dood aangetroffen zijn. Onder de kaart staat de betekenis van de iconen. Klik op de iconen voor meer informatie over de betreffende gevestigde wolven. De [kaart](#) kan worden ingezoomd.

- Roedel Drents-Friese Regio
- Roedel Midden-Drenthe
- Roedel Middenveld
- Roedel Zuid-Drenthe
- Roedel Noord-Veluwe
- Roedel Noordoost-Veluwe
- Roedel Noordwest-Veluwe
- Roedel Midden-Veluwe
- Roedel Zuidoost-Veluwe
- Roedel Hoge Veluwe e.o.
- Roedel Zuidwest-Veluwe
- Roedel Gelderse Vallei-Noord
- Roedel Gelderse Vallei
- Roedel Utrechtse Heuvelrug
- In Vlaanderen gevestigde wolf
- Aanrijding auto
- Aanrijding trein
- Overige doodsoorzaken
- Afschot na vergunning

Figuur 12. Globale weergave van locaties van dode wolven in Nederland in 2025. Op deze kaart wordt ook een globale indicatie gegeven van waar wolvenroedels leven. De ingetekende locaties en gebieden zijn geen exacte of vaststaande grenzen. Op basis van deze locatiegrenzen worden geen beleidsmatige keuzes gemaakt.

In veel gevallen kon de doodsoorzaak van de geregistreerde dode wolven worden achterhaald (Figuur 13). In 2025 kwam 69% van de dode wolven om in het verkeer. Daarmee is het verkeer de belangrijkste doodsoorzaak van wolven in Nederland. De meeste dode wolven waren van het mannelijke geslacht (58,6%). Meer dan de helft van de wolven zijn omgekomen in Gelderland (65,5%). De overige wolven kwamen om in de provincies Drenthe (17,2%), Utrecht (10,3%), Fryslân (3,4%) en Overijssel (3,4%).

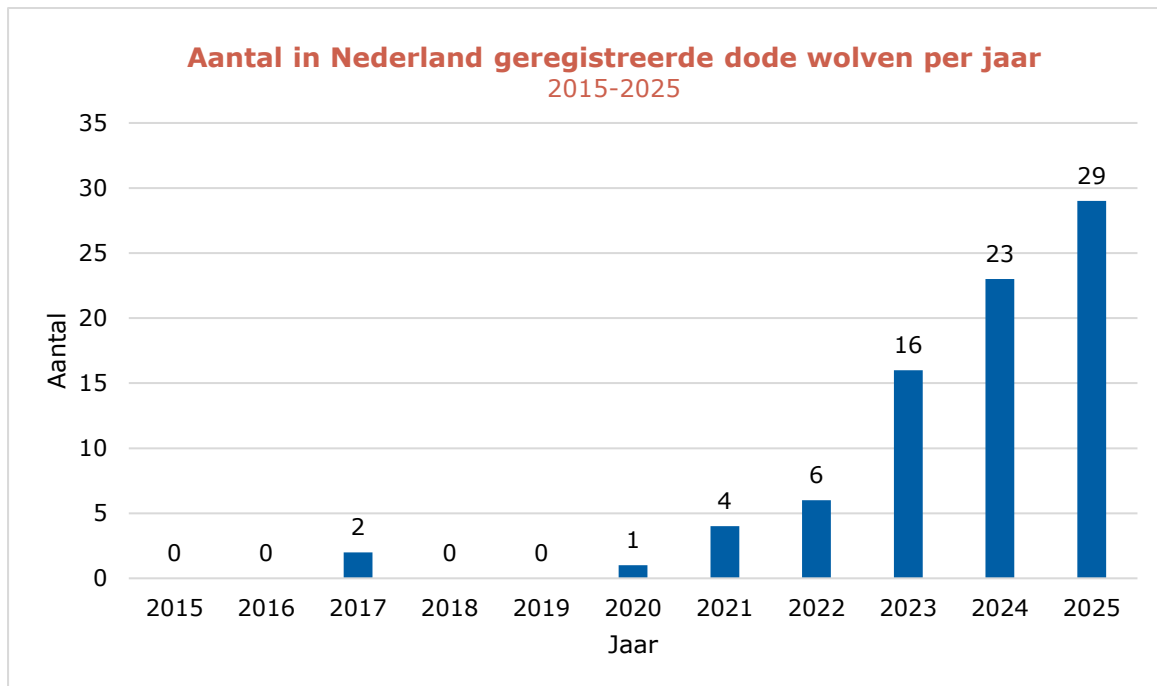
Van de 29 in 2025 omgekomen wolven is van 27 wolven aan de hand van het DNA achterhaald waar zij vandaan kwamen. In twee gevallen moet het DNA van de dode wolven nog op individu geanalyseerd worden, dit zijn wolven die na medio december 2025 dood gevonden zijn. Van de 27 dode wolven waarvan het DNA op individu geanalyseerd is was de meerderheid afkomstig uit Nederland (63%). In 14,8% van de gevallen ging het om nakomelingen van Duitse roedels. Van de overige dode wolven (22,2%) is de herkomstroedel onbekend omdat de ouders (nog) niet in de monitoring zijn voorgekomen.

Figuur 13. (Vermoedelijke) doodsoorzaken van geregistreerde dode wolven in Nederland in 2025. Van een aantal wolven is de doodsoorzaak niet met zekerheid te achterhalen. Het gaat daarbij met name om de wolven die vermoedelijk zijn gedood door soortgenoten. Op basis van de omstandigheden en de sectie is de meest aannemelijk doodsoorzaak geregistreerd.

Dode wolven 2015 - 2025

In de periode 2015 tot en met 2025 zijn er 81 dode wolven geregistreerd in Nederland. De aantallen dode wolven zijn de afgelopen jaren toegenomen (Figuur 14). In de meeste gevallen kon de doodsoorzaak met redelijke zekerheid achterhaald worden. De meeste dode wolven (59,3%) waren van het mannelijke geslacht.

Figuur 14. Overzicht van het aantal geregistreerde dode wolven per jaar in Nederland (2015-2025). In de jaren 2015, 2016, 2018 en 2019 zijn er in Nederland geen dode wolven geregistreerd.

Verkeersaanrijdingen

Zoals te zien is in Figuur 15, is net als in 2025 het verkeer doodsoorzaak nummer één van de omgekomen wolven in Nederland (71,6% van de gevallen). In meer dan de helft (62,1%) van de gevallen ging het hierbij om wolven van het mannelijke geslacht. De meeste aanrijdingen vonden plaats op provinciale hoofdwegen (29), met name de N301 (6) en de N224 (5). Twintig aanrijdingen vonden plaats op snelwegen, met name de A28 (6) en de A2 (5). In vier gevallen werden wolven doodgereden door een trein. In drie van de vier gevallen (75%) ging het hierbij om een wolf van het vrouwelijke geslacht.

Agressie tussen soortgenoten

Na het verkeer is (vermoedelijke) agressie tussen soortgenoten de op één na meest voorkomende doodsoorzaak. In 2023 werd deze doodsoorzaak voor het eerst vastgesteld. In 2024 werden drie wolven (vermoedelijk) gedood door soortgenoten, in 2025 ging het om vier individuen. Driekwart (75,0%) van de wolven die door agressie tussen soortgenoten om het leven kwamen was van het vrouwelijke geslacht.

Agressie tussen soortgenoten komt voor wanneer er competitie tussen territoriale roedels ontstaat. Als het aantal roedels en daarmee de concurrentie in een gebied toeneemt, kunnen territoria kleiner worden of verschuiven omdat het lastiger wordt om de buitengrenzen te verdedigen.

Zodra er meer wolven leven zoals in een gebied als de Veluwe, gaan dichtheidsafhankelijke factoren een rol spelen. Eén van die factoren is een toename in agressie tussen roedels. Het betreden van een territorium van een andere roedel resulteert niet altijd in agressie. Dit hangt af van verschillende factoren, waaronder ruimte, tijd en verwantschap. Wolven verdedigen hun territorium pas als zij andere wolven tegenkomen en dus tegelijkertijd in hetzelfde gebied aanwezig zijn. In de paartijd zijn wolven vanwege hormonen driftiger dan in de zomer. Als wolven verwant zijn, zijn ze over het algemeen toleranter naar elkaar.

De genetische onderzoeksmethode die op dit moment in Nederland voor de monitoring van wolven gebruikt wordt, is niet geschikt om met DNA te kunnen bevestigen of een wolf gedood is door een soortgenoot of een hond. Daarnaast is DNA-analyse vaak niet meer mogelijk doordat karkassen van wolven die door natuurlijke doodsoorzaken om het leven zijn gekomen pas dagen later gevonden

worden. De doodsoorzaak wordt bij deze wolven op basis van vindplaats en verwondingen bepaald en wordt daarom omschreven als vermoedelijke doodsoorzaak.

Afschot na probleemsituatie

Op 9 juli 2023 vond een [incident](#) plaats in het Drentse Wapse. Daarbij raakte een dierhouder gewond door een wolf. Dit was de eerste ingrijpende interactie tussen een mens en een wolf in Nederland. Op grond van de openbare orde en veiligheid heeft de burgemeester van de gemeente Westerveld een noodbevel afgegeven om deze wolf af te schieten. Het ging om wolf GW3151m, een nakomeling van toen ongeveer één jaar oud geboren in de roedel op de Drents-Friese Regio.

In december 2025 werd de wolf (GW3237m) uit de roedel op de Utrechtse Heuvelrug doodgeschoten. Wolf GW3237m was het afgelopen jaar bij meerdere ernstige incidenten op de Utrechtse Heuvelrug betrokken. Begin juli heeft de provincie Utrecht op advies van deskundigen daarom een afschotvergunning voor deze wolf afgegeven. De wolf werd uiteindelijk begin december gedood. Met dat wolf GW3237m uit de populatie was genomen verviel ook het mijdadvis dat gemeenten, terreinbeherende organisaties en de provincie Utrecht voor landgoederen en bos-en natuurgebieden tussen de A12 en A28 hadden afgegeven. De overige [algemene adviezen](#) in wolvenleefgebied bleven wel van kracht.

Verdachte omstandigheden en stroperij

Het illegaal doden van wolven is in de meeste gevallen moeilijk aan te tonen omdat je eerst een kadaver moet vinden en vervolgens de doodsoorzaak moet bewijzen. Tot nu toe zijn er twee gevallen in Nederland bekend waarbij duidelijk sprake was van verdachte omstandigheden of stroperij.

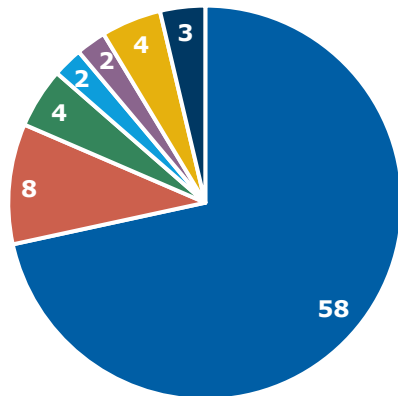
Eind februari 2022 werd in de bossen bij Ugchelen onder verdachte omstandigheden een dode wolf aangetroffen. Er kon niet worden uitgesloten dat het dier om het leven was gekomen door menselijk handelen. De wolf was in verregaande staat van ontbinding maar met DNA-analyse kon Wageningen Environmental Research (WENR) alsnog aantonen dat het om GW3154m ging, een nakomeling van de Noord-Veluwe roedel.

Op 1 oktober 2021 werd een dode wolf aangetroffen langs het spoor nabij Stroe. Het onderzoek door het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en WENR toonde aan dat het dier doodgeschoten was. Op basis van DNA kon worden vastgesteld dat het ging om de wolf GW1490m, de destijds gevestigde wolf op de Zuidwest-Veluwe. Het betreft het eerste bevestigde geval van stroperij van een wolf in Nederland.

Ziektes en infecties

In november 2023 werd in een bosgebied op de Noord-Veluwe een jonge wolf (GW3875m) dood gevonden in een modderpoel. Het dier kon vermoedelijk niet meer op eigen kracht uit de modderpoel komen en is kort daarop doodgegaan. Uit pathologisch onderzoek door DWHC bleek dat deze wolf een zeer uitgebreide buikvliesontsteking had die veroorzaakt werd door een bacteriële infectie. Als gevolg van deze ontstekingen had het dier geelzucht en verkeerde het in een slechte conditie. Dit is de eerste wolf in Nederland waarvan uit onderzoek bleek dat het dier een natuurlijke dood door een bacteriële infectie is gestorven. Meer over het DWHC-onderzoek op deze wolf is te lezen op de [website van DWHC](#).

(Vermoedelijke) doodsoorzaken van geregistreerde dode wolven in Nederland
2015-2025

- Verkeersongeval
- Aanrijding met trein
- Verdachte omstandigheden
- Onbekend
- Vermoedelijk predatie wolf
- Afschot na vergunning
- Onbekend, natuurlijke doodsoorzaak

Figuur 15. (Vermoedelijke) doodsoorzaken van wolven in Nederland 2015-2025. In de jaren 2015, 2016, 2018 en 2019 zijn er in Nederland geen dode wolven geregistreerd.

In totaal is ongeveer twee derde (65,4%) van de 81 wolven omgekomen in Gelderland. De overige wolven kwamen om in de provincies Drenthe (13,6%), Utrecht (6,2%), Limburg (4,9%), Noord-Brabant (4,9%), Fryslân (2,5%) en Overijssel (2,5%).

Van de 81 omgekomen wolven is van 79 wolven aan de hand van het DNA achterhaald waar zij vandaan kwamen. In twee gevallen moet het DNA van de dode wolven nog op individu geanalyseerd worden, dit zijn wolven die na medio december 2025 dood gevonden zijn. Van de 79 dode wolven waarvan het DNA op individu geanalyseerd is was de meerderheid afkomstig uit Nederland (58,2%). In 16,5% van de gevallen ging het om nakomelingen van Duitse roedels, in 8,9% om nakomelingen van Belgische roedels. Van de overige dode wolven (16,5%) is de herkomstroedel onbekend omdat de ouders (nog) niet in de monitoring zijn voorgekomen. In twee gevallen moet het DNA van de dode wolven nog op individu geanalyseerd worden, dit zijn wolven die na medio december 2025 dood gevonden zijn.

Wat wordt er onderzocht bij dode wolven?

Dode wolven worden in opdracht van de provincies onderzocht op onder andere de doodsoorzaak, eventuele onderliggende (besmettelijke) ziekten en verschillende ecologische aspecten. Het onderzoek wordt uitgevoerd door het [Dutch Wildlife Health Centre \(DWHC\)](#) en [Wageningen Environmental Research \(WENR\)](#). BIJ12 deelt [informatie over dode wolven](#) en in de jaarrapportages.

WENR doet waar mogelijk sporenonderzoek op de vindplaats van de dode wolf. Daarbij wordt gezocht naar aanwijzingen voor de doodsoorzaak. Vervolgens vervoert WENR de dode wolf naar DWHC.

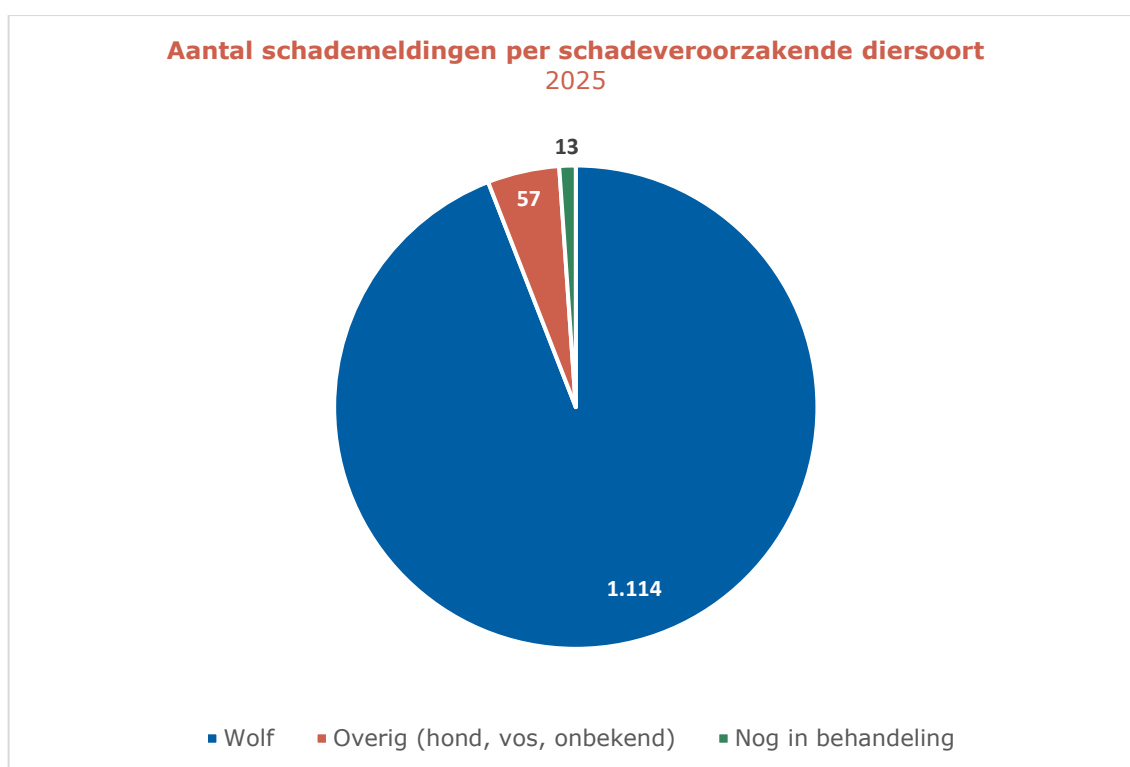
Daar verrichten WENR en DWHC gezamenlijk onderzoek op het dode dier. WENR richt zich op dierecologische aspecten, zoals leeftijd, geslacht, afmetingen, conditie en voortplantingsstatus van de wolf. Ook neemt WENR DNA-monsters af om het individu te identificeren. De DNA-analyse van dode wolven is onderdeel van de reguliere, periodieke analyses van waarnemingen en schademeldingen.

DWHC, verbonden aan de faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht, verricht het pathologische onderzoek bij dode wolven. Daarbij wordt gekeken naar de doodsoorzaak en eventuele onderliggende (besmettelijke) ziekten. [Klik hier voor de video](#) die de faculteit Diergeneeskunde van Universiteit Utrecht heeft gemaakt over het pathologisch onderzoek dat het DWHC doet bij dode wolven.

Meldingen afhandeling vermoedelijke wolvenschade

Meldingen vermoedelijke wolvenschade 2025

In 2025 heeft BIJ12 in totaal 1.223 meldingen ontvangen van vermoedelijke wolvenschade. 39 meldingen zijn niet opgevolgd. Dit komt bijvoorbeeld doordat bij de eerste beoordeling bleek dat de schade niet veroorzaakt was door een wolf, de melding te oud was om op te volgen of omdat er geen sprake was van schade aan landbouwhuisdieren. Bij 1.079 van de 1.184 opgevolgde meldingen werd met DNA wolf aangetoond. Tot nu toe is bij 35 meldingen later beoordeeld dat een wolf niet uit te sluiten is. Dit komt erop neer dat in 94,1% van alle opgevolgde meldingen een wolf is aangetoond of niet uit te sluiten is. Van tot nu toe 57 meldingen is beoordeeld dat de schade niet door een wolf is veroorzaakt. Er zijn nog 13 meldingen uit 2025 in behandeling. Deze verdeling is terug te vinden in Figuur 16. De meest recente schadecijfers staan in het bronbestand op bij12.nl.

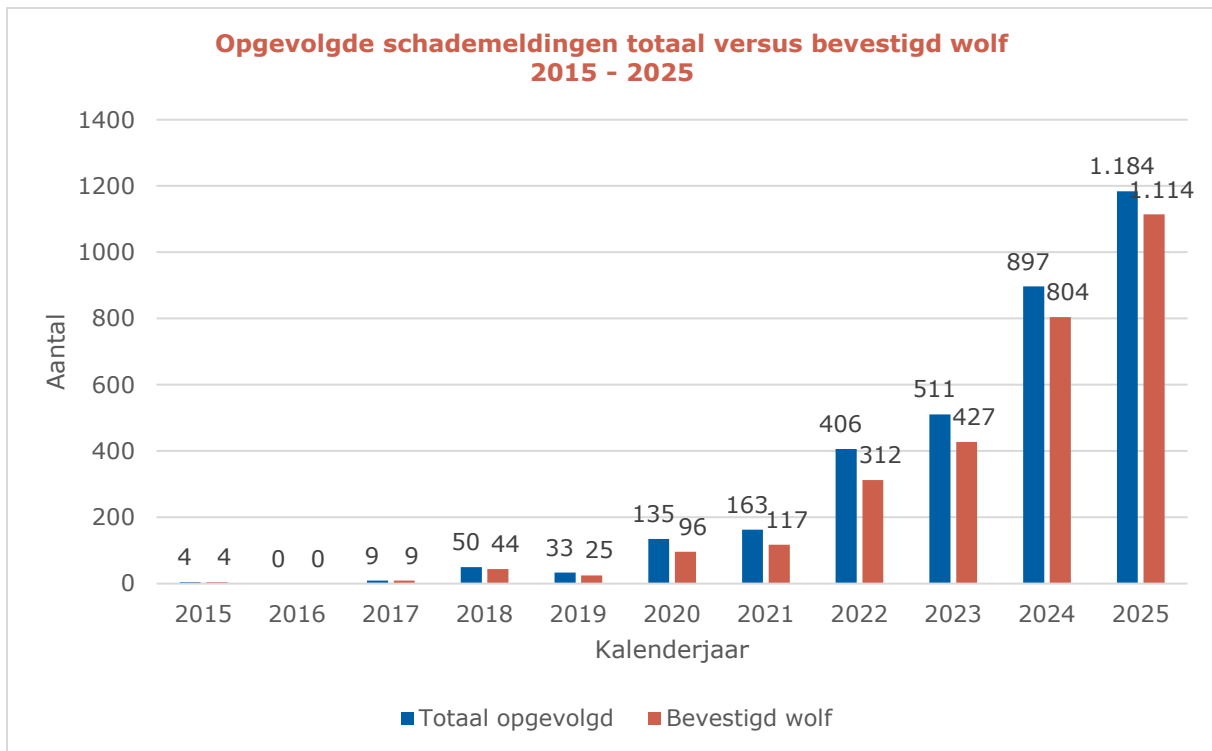

Figuur 16. Verdeling aantal schademeldingen per schadeveroorzakende diersoort voor het kalenderjaar 2025.

Meldingen vermoedelijke wolvenschade 2015 - 2025

In de periode van 2015 tot en met 2025 heeft BIJ12 in totaal 3.537 meldingen ontvangen van vermoedelijke wolvenschade. 145 van deze meldingen zijn niet verder opgevolgd en daarom niet meegenomen in het jaaroverzicht. 3.392 meldingen zijn wel opgevolgd.

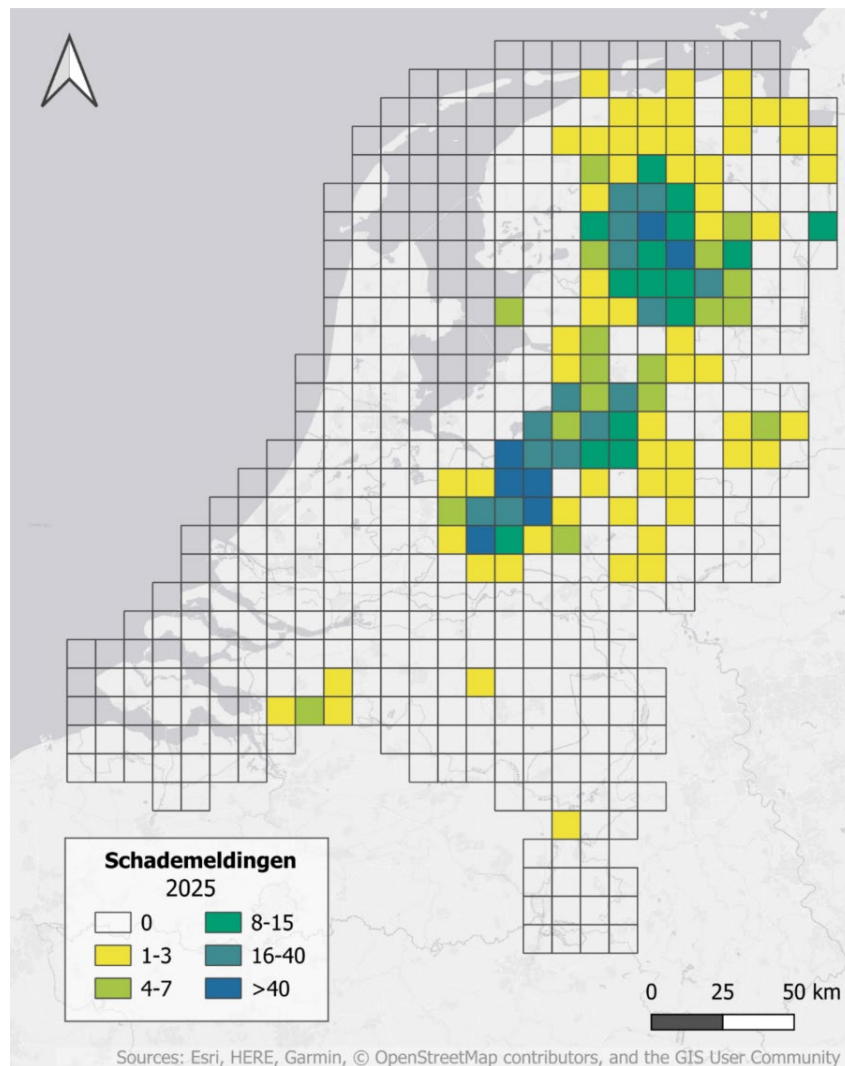
Van de opgevolgde meldingen bleek het bij 2.952 meldingen te gaan om wolvenschade, of was wolvenschade niet uit te sluiten. Dit komt neer op 87,2% van alle opgevolgde meldingen. In Figuur 17 is de ontwikkeling van de afgelopen kalenderjaren (2015-2025) te zien voor het totaal aan opgevolgde meldingen en de opgevolgde meldingen waarbij een wolf is bevestigd.

Figuur 17. Ontwikkeling van het totaal aantal opgevolgde meldingen en de opgevolgde meldingen waarbij een wolf is bevestigd voor de kalenderjaren 2015-2025.

Verspreiding schademeldingen 2025

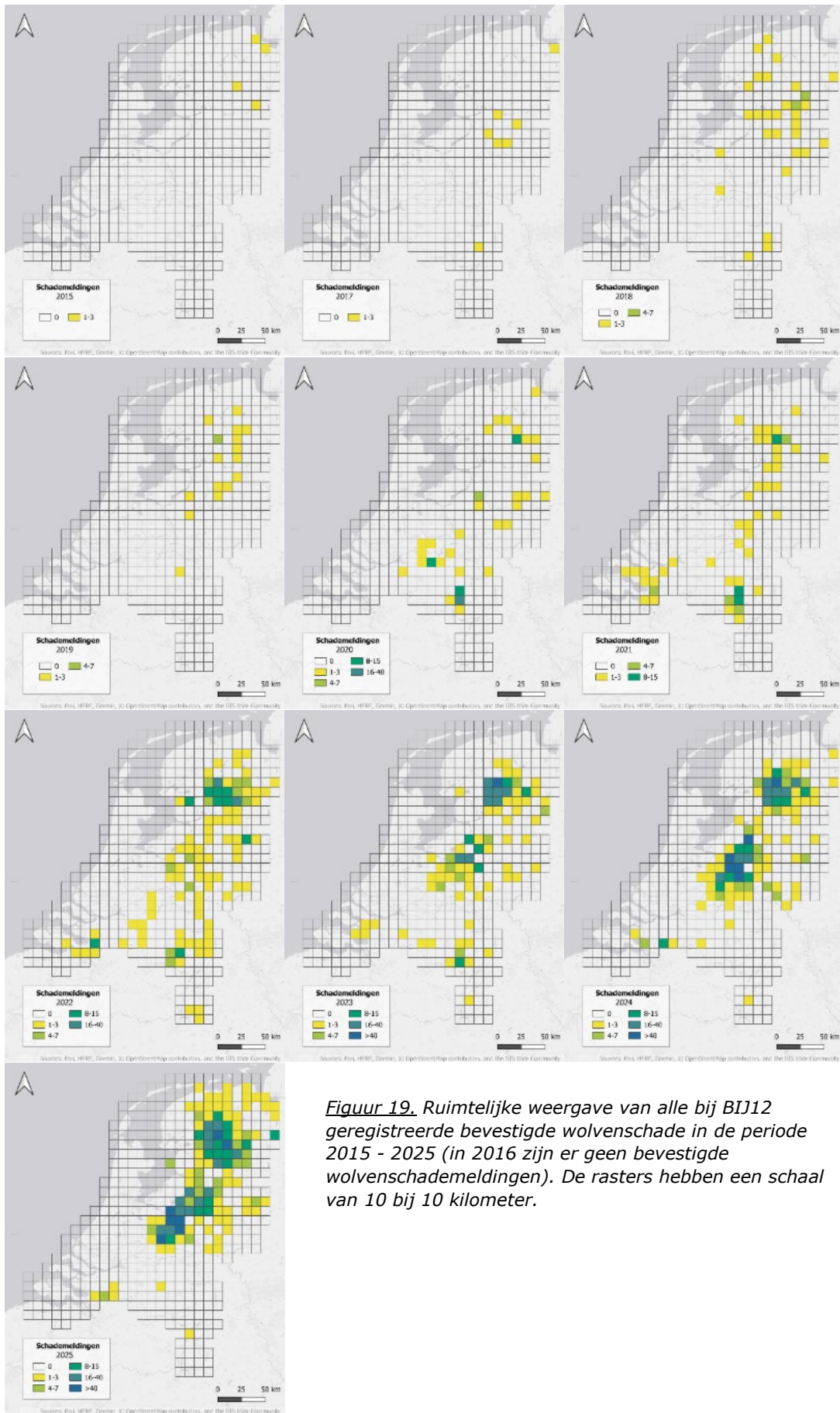
In 2025 is in negen provincies sprake van bevestigde wolvenschade. De meeste meldingen kwam uit provincie Gelderland (527) gevolgd door provincie Drenthe (192) en provincie Fryslân (157). Van alle provincies waar wolvenschade is bevestigd in 2025, heeft Limburg het minste aantal bevestigde meldingen, namelijk één. In Figuur 18 is een ruimtelijke weergave van de verspreiding van deze schademeldingen te zien.

***Figuur 18.** Ruimtelijke weergave van alle bij BIJ12 geregistreerde bevestigde wolvenschade in 2025. De rasters hebben een schaal van 10 bij 10 kilometer.*

Verspreiding schademeldingen 2015 – 2025

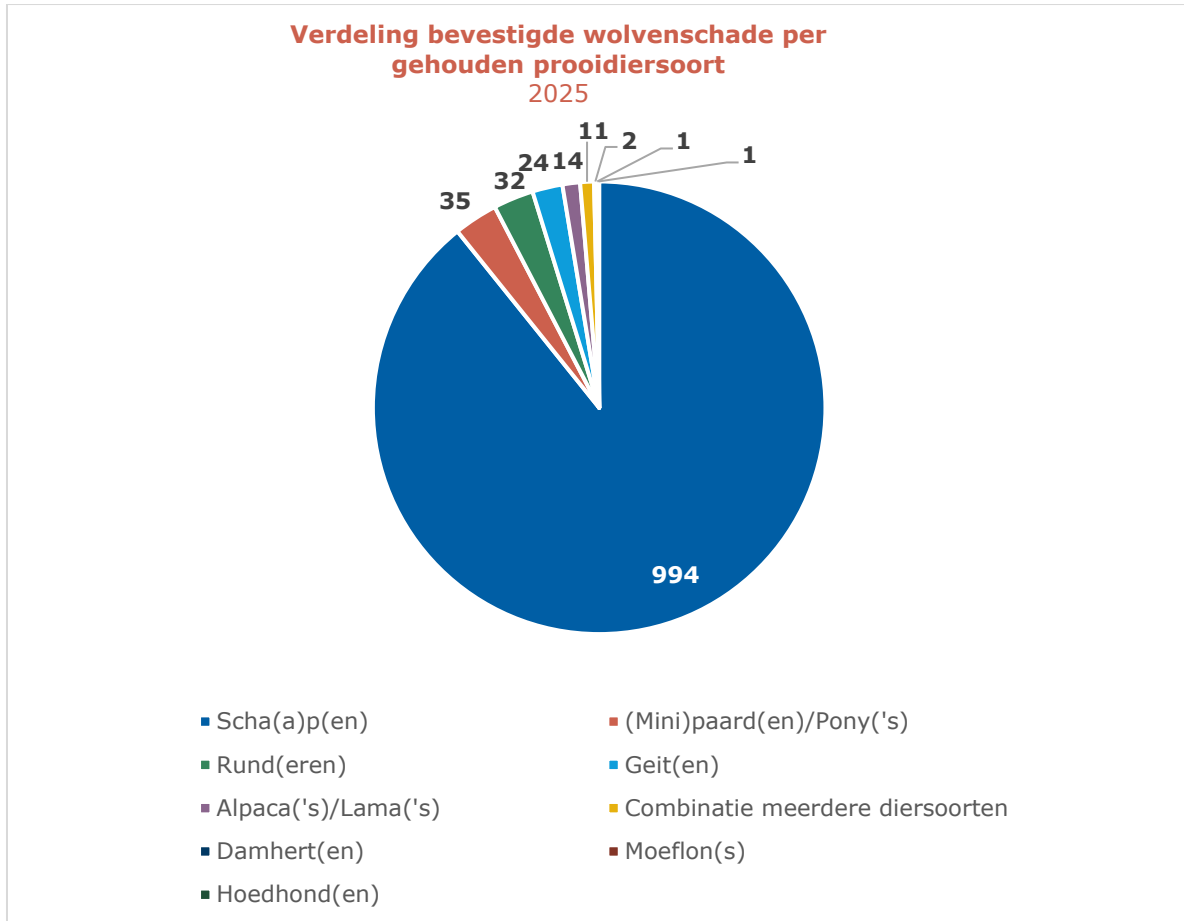
In de periode 2015 – 2025 is in elf provincies sprake van bevestigde wolvenschade. Enkel provincie Zuid-Holland heeft nog geen bevestigde wolvenschademelding. Net als in 2025 heeft ook in deze langere periode provincie Gelderland de meeste meldingen (1.134), gevolgd door provincie Drenthe (627) en provincie Fryslân (445). Provincie Noord-Holland staat onderaan met één bevestigde wolvenschademelding. Dit was in 2023. In Figuur 19 is een ruimtelijke weergave van de verspreiding van de bevestigde schademeldingen te zien over de kalenderjaren 2015-2025. Er is geen kaart van 2016 omdat er in dat kalenderjaar geen bevestigde wolvenschademeldingen zijn.

Figuur 19. Ruimtelijke weergave van alle bij BIJ12 geregistreerde bevestigde wolvenschade in de periode 2015 - 2025 (in 2016 zijn er geen bevestigde wolvenschademeldingen). De rasters hebben een schaal van 10 bij 10 kilometer.

Verdeling bevestigde wolvenschade per gehouden prooidiersoort 2025

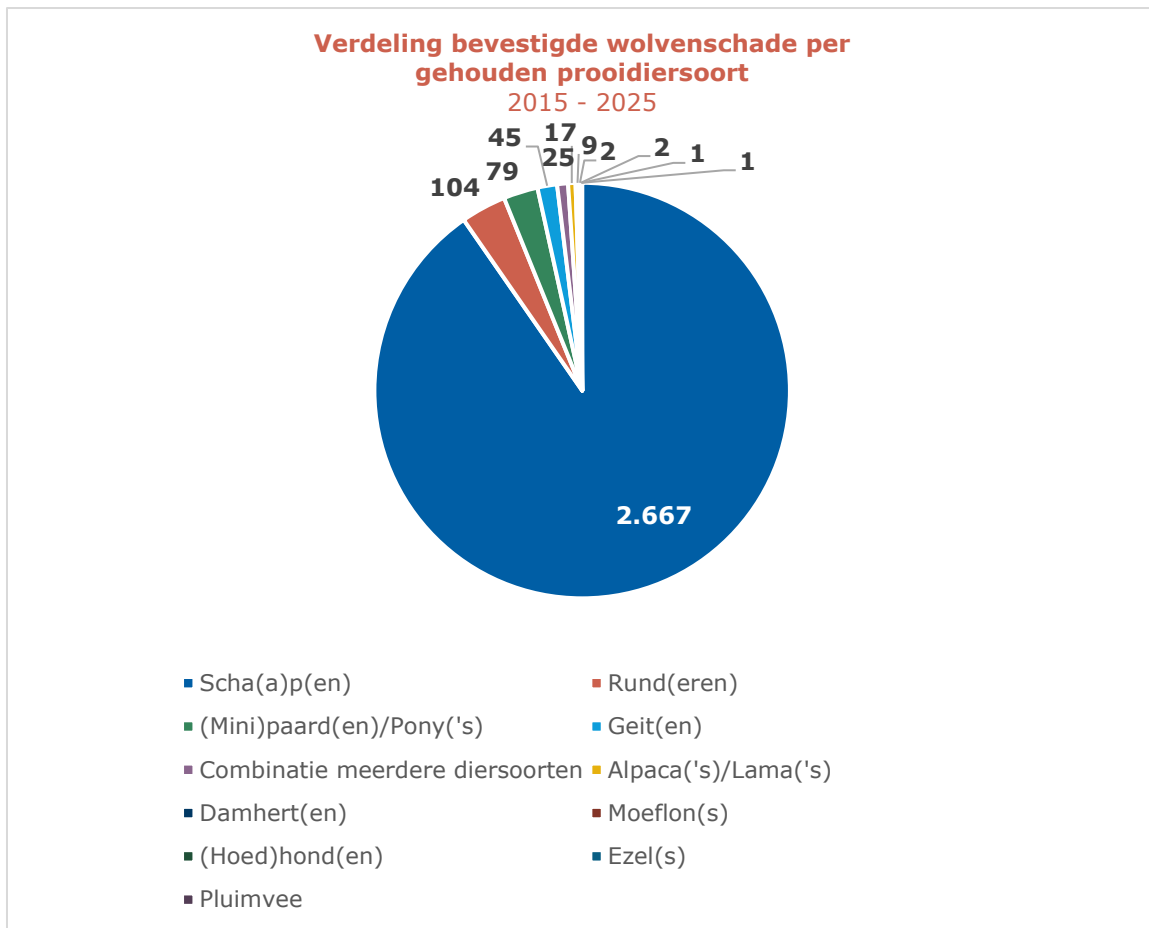
In kalenderjaar 2025 ging het bij het merendeel (89,2%) van de wolvenschademeldingen om dode en/of gewonde schapen. Daarnaast ging het om andere gehouden prooidiersoorten zoals alpaca's, damherten, geiten, een hoedhond, (mini)paarden, moeflons, pony's, runderen of een combinatie van meerdere diersoorten, veelal schapen gecombineerd met een andere gehouden diersoort zoals alpaca's, (dam)herten en geiten. In Figuur 20 is deze verdeling weergegeven.

Figuur 20. Verdeling bevestigde wolvenschade per gehouden prooidiersoort in kalenderjaar 2025.

Verdeling bevestigde wolvenschade per gehouden prooidiersoort periode 2015 - 2025

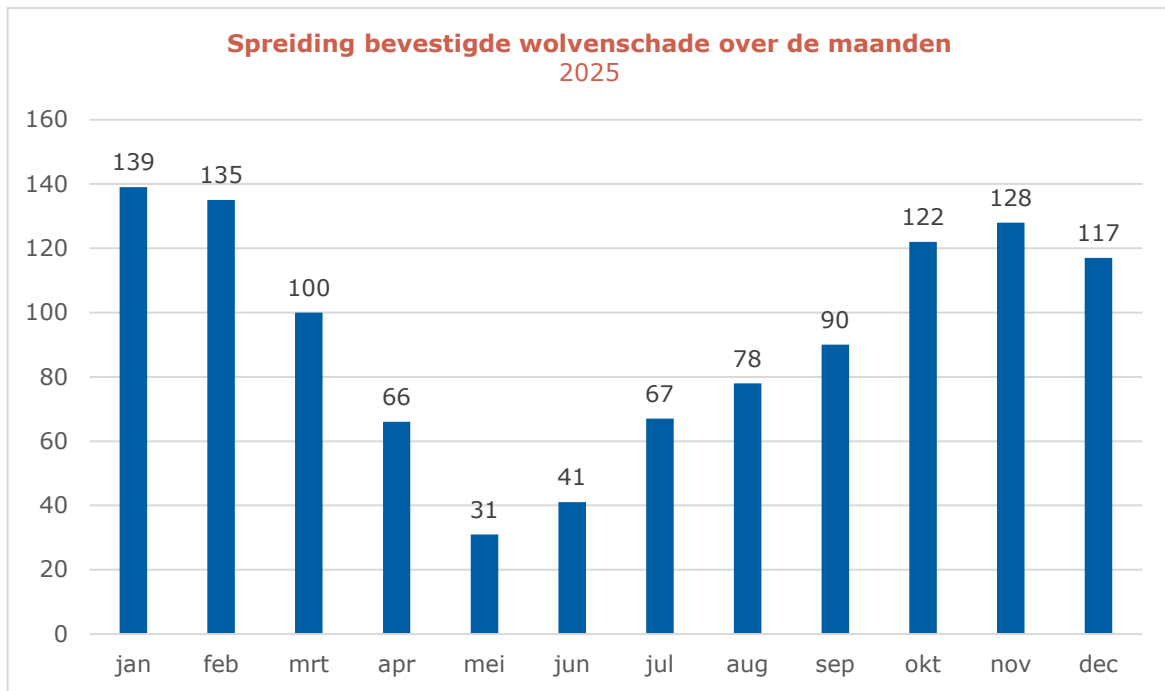
De verdeling bevestigde wolvenschade per gehouden prooidiersoort voor de periode 2015-2025 laat een soortgelijk beeld zien als bij kalenderjaar 2025. Het overgrote deel (90,3%) zijn schapen. Op plek twee staan runderen (3,5%) en op plek drie staan (mini)paarden/pony's (2,7%). Ook geiten, alpaca's/lama's, damherten, ezels, (hoed)honden en pluimvee komen voor. Tot slot waren er combinaties van meerdere diersoorten tijdens één melding, veelal schapen gecombineerd met een andere gehouden diersoort (Figuur 21).

Figuur 21. Verdeling bevestigde wolvenschade per gehouden prooidiersoort over de kalenderjaren 2015-2025.

Spreiding van meldingen per maand in kalenderjaar 2025

De meeste schademeldingen waarbij wolf is bevestigd (35%), vonden plaats in de wintermaanden (december, januari, februari). De minste meldingen waarbij wolf is bevestigd (18%), kwamen binnen in de lente (maart, april, mei) (Figuur 22). De toename in meldingen van bevestigde wolvenschade in de nazomer kan verklaard worden uit het feit dat een roedel, door opgroeiende jongen, een grotere voedselbehoefte heeft. De jongen zijn in deze periode net zo groot als hun ouders, maar jagen nog niet echt mee.

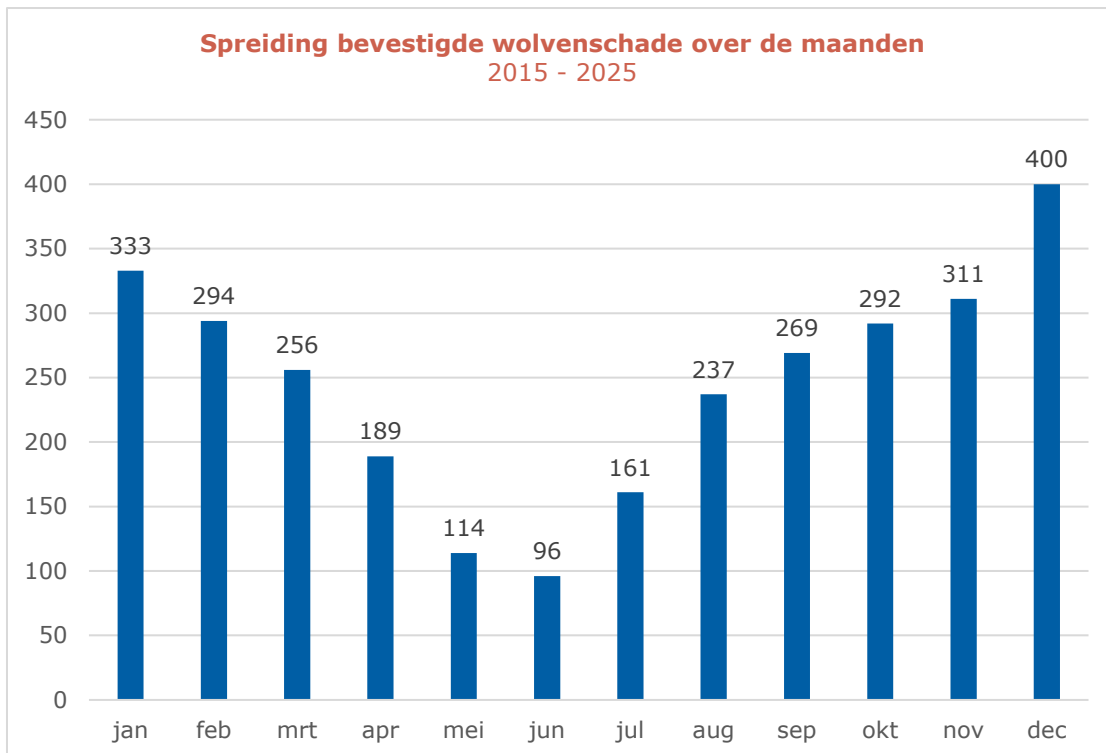

Figuur 22. Spreiding van schademeldingen waarbij wolf is bevestigd over de maanden voor kalenderjaar 2025.

Spreiding van meldingen per maand voor de periode 2015 - 2025

Kijkend naar de bevestigde wolvenschademeldingen voor de periode 2015-2025 is een duidelijke piek te zien in de maand december. Juni is relatief gezien de maand met de minste wolvenschade. Dit komt niet geheel overeen met het beeld van kalenderjaar 2025. In 2025 was januari de maand met de meeste bevestigde meldingen, tegenover mei met het minste aantal bevestigde meldingen.

Het seizoensgebonden patroon komt ook niet geheel overeen tussen beide grafieken. Hoewel bij beide perioden de meeste meldingen in de winter (december, januari, februari) worden gedaan (beide 35%), komen in kalenderjaar 2025 de minste meldingen (18%) uit de lente (maart, april, mei). In de periode 2015-2025 zijn in de zomer (juni, juli, augustus) de minste bevestigde meldingen (17%). Zie Figuur 23.

Figuur 23. Spreiding van schademeldingen waarbij wolf is bevestigd over de maanden voor de kalenderjaren 2015-2025.

Preventieve maatregelen

Dierhouders zijn zelf verantwoordelijk voor het nemen van preventieve maatregelen om hun landbouwhuisdieren te beschermen tegen onder andere predatoren. De aan- of afwezigheid van preventieve maatregelen wordt door BIJ12 niet getoetst bij de uitbetaling van tegemoetkoming. Desondanks worden tijdens de veldbezoeken gegevens verzameld over de aanwezigheid van preventieve maatregelen. Als een raster aanwezig is, worden daarover gegevens genoteerd zoals type, aantal draden, hoogte van de draden en gemeten spanning.

Hierbij valt op te merken dat, zeker in de eerste jaren, deze gegevens niet uniform werden verzameld en genoteerd. Van maart 2015 tot en met oktober 2019 zijn geen gegevens bekend over preventieve maatregelen. Van november 2019 tot en met begin maart 2022 zijn de gegevens niet volledig en niet uniform genoteerd; hiermee is begonnen vanaf begin maart 2022. Hierbij wordt gebruik gemaakt van verschillende [checklists](#).

Preventieve maatregelen in kalenderjaar 2025

Van de 1.114 bevestigde wolvenschademeldingen uit 2025 was bij 81 meldingen sprake van preventieve maatregelen die voldeden aan de adviesnorm, zoals beschreven in de [Faunaschade PreventieKit Wolven \(FPK\)](#). Bij 45 van de meldingen was wel inspanning geleverd preventieve maatregelen volgens de adviesnorm te nemen, maar zijn er één of meerdere gebreken geconstateerd. Voorbeelden hiervan zijn een te grote afstand tussen de palen, een onderste draad die hoger hangt dan de voorgeschreven maximale hoogte van 20 centimeter of een opstapmogelijkheid binnen twee meter van het raster. Bij 988 van de meldingen was geen sprake van preventieve maatregelen zoals beschreven in de adviesnorm. Zie tabel 2.

Tabel 2. Overzicht van aanwezigheid preventieve maatregelen bij bevestigde wolvenschademeldingen in kalenderjaar 2025.

Voldoen preventieve maatregelen aan adviesnorm?	Aantal 2025
Ja	81
Ja, maar	45
Nee	988

Preventieve maatregelen in kalenderjaren 2015-2025

In de periode 2015 – 2025 is bij 126 van de in totaal 2.952 opgevolgde en bevestigde wolvenschademeldingen vastgesteld dat er sprake was van preventieve maatregelen die voldeden aan de adviesnorm. Bij 93 meldingen was wel inspanning geleverd om preventieve maatregelen te nemen, maar zijn één of meerdere gebreken geconstateerd. Van 67 meldingen is niet (goed) vastgelegd wat de situatie was betreft de preventieve maatregelen. Bij de overige 2.666 meldingen was geen sprake van preventieve maatregelen zoals beschreven in de adviesnorm.

Tot en met oktober 2019 zijn de preventieve maatregelen niet geregistreerd. Vanaf november 2019 tot medio maart 2022 zijn gegevens over de preventieve maatregelen niet eenduidig geregistreerd. Zie Tabel 3.

Tabel 3. Overzicht van de aanwezigheid van preventieve maatregelen bij bevestigde wolvenschademeldingen voor de periode 2015 - 2025. Tot en met oktober 2019 zijn de preventieve maatregelen niet geregistreerd. Vanaf november 2019 tot medio maart 2022 zijn gegevens over de preventieve maatregelen niet eenduidig geregistreerd.

Voldoen preventieve maatregelen aan adviesnorm?	Aantal 2015 – 2025
Ja	126
Ja, maar	93
Nee	2.666
?	67

Uitleg mobiel wolvenraster: zo zijn schapen, geiten en jongvee te beschermen

In onderstaande video van de provincie Drenthe ziet u een voorbeeld van een mobiel wolvenraster, gemaakt van flexnetten. Dit type raster biedt een hoge mate van bescherming tegen wolven en is vooral geschikt voor dieren die regelmatig worden verplaatst, zoals schapen en geiten. Ook voor jongvee kan dit een goede oplossing zijn.

Er wordt uitgelegd waar op te letten bij het plaatsen van een mobiel wolvenraster. Denk aan de juiste hoogte, een goed aangesloten onderkant en voldoende stroom op het raster. Ook is te zien waarom kort gemaaid gras, strakgespannen netten en het regelmatig meten van de spanning belangrijk is voor een goede werking.

Daarnaast is er aandacht voor veiligheid van andere dieren. Door de stevige constructie en de vorm van de mazen is de kans kleiner dat kleine dieren zoals egels, hazen en katten verstrikt raken.

In veel provincies waar wolven leven is meer informatie te krijgen over preventieve maatregelen.

Uitleg mobiel wolvenraster: zo beschermt zijn schapen, geiten en jongvee te beschermen

In onderstaande video van de provincie Drenthe ziet u een voorbeeld van een mobiel wolvenraster, gemaakt van flexnetten. Dit type raster biedt een hoge mate van bescherming tegen wolven en is vooral geschikt voor dieren die regelmatig worden verplaatst, zoals schapen en geiten. Ook voor jongvee kan dit een goede oplossing zijn.

Er wordt uitgelegd waar op te letten bij het plaatsen van een mobiel wolvenraster. Denk aan de juiste hoogte, een goed aangesloten onderkant en voldoende stroom op het raster. Ook is te zien waarom kort gemaaid gras, strakgespannen netten en het regelmatig meten van de spanning belangrijk is voor een goede werking.

Daarnaast is er aandacht voor veiligheid van andere dieren. Door de stevige constructie en de vorm van de mazen is de kans kleiner dat kleine dieren zoals egels, hazen en katten verstrikt raken.

In veel provincies waar wolven leven is meer informatie te krijgen over preventieve maatregelen.

Video provincie Drenthe: <https://youtu.be/zOJoKCZnF7Q?si=Zoxa17jAU6e9iB5Z0000>

Provincie Drenthe

Vervolg op praktijkproef mobiele draadrasters

Sinds oktober 2025 wordt de praktijkproef van de provincie Drenthe, waarbij onderzoek wordt gedaan naar twee autowinder systemen voor het plaatsen en opruimen van mobiele wolfwerende draadraster, vervolgd. De doelgroep bestaat uit schapenhouders die hun schapen regelmatig verweiden. Tot en met eind februari 2026 zijn er ruim 180 rasters geplaatst. Bij de eerdere proef van oktober 2024 en tot en met 2025 werden 114 rasters geplaatst.

Inmiddels is geleerd dat bij alle rasters zogenaamde 'fence controls' nodig zijn om spanning op het raster 24/7 te monitoren. Hierdoor is achteraf terug te zien of de stroomvoorziening wel of niet op orde was. Helaas zijn er tijdens de praktijkproef in de omgeving van Beilen meerdere aanvallen geweest. De stroomspanning was tijdens de aanvallen boven de voorgeschreven 4,5 kV was.

Bij DNA-onderzoek werd wolf GW4890m aangetoond. Deze wolf was actief in een groot gebied van ruim 20 kilometer en heeft binnen verschillende rasters schade aan schapen aangericht.

De provincie Drenthe heeft daarna aanvullende maatregelen genomen om schade te voorkomen; het plaatsen van turbo-fladry (fladderlinten met stroom), foxlights, het ophangen van een blauw lint en het uitlenen van wolfwerende flexinetten. Deze aanvullende middelen zijn na een paar weken weer weggehaald om te voorkomen dat een wolf hieraan went. In deze periode is er geen schade geweest.

In de praktijkproef worden de rasters gezet en gecontroleerd door een wolvenconsulent van de provincie. Alle rasters voldeden aan de [adviezen](#). Het is voor de betrokken dierhouders frustrerend dat onduidelijk blijft hoe de schade binnen rasters heeft kunnen plaatsvinden.

Inmiddels is er wel beeldmateriaal beschikbaar van wolven die rond de rasters hebben gelopen. Deze wolven hebben geen poging gedaan om schapen aan te vallen.

Provincie Utrecht

Afschot wolf GW3237m

Na betrokkenheid van wolf GW3237m bij verschillende ernstige incidenten is, op advies van wolvendeskundigen, op grond van veiligheidsoverwegingen besloten deze specifieke wolf uit de populatie te laten nemen.

Gedeputeerde Staten van Utrecht hebben begin juli 2025 een omgevingsvergunning verleend voor het uit de populatie halen van deze wolf. Eén en ander op basis van een aanvraag van de Faunabeheereenheid (FBE) Utrecht.

Wolf GW3237m is maandag 1 december 2025 doodgeschoten op Den Treek, binnen het afschotgebied van de vergunning.

Na DNA-bevestiging dat de doodgeschoten wolf GW3237m was, is het mijdadvis dat gold voor de landgoederen, bos- en natuurgebieden op de Utrechtse Heuvelrug tussen de A12 en de A28 vervallen.

Onderzoeksconclusies wolf GW3237m

Dode wolven worden in opdracht van provincies onderzocht op onder andere de doodsoorzaak en verschillende ecologische aspecten. Dit gebeurt in Utrecht bij de Faculteit Diergeneeskunde van de Universiteit Utrecht door onderzoekers van het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC) en Wageningen University & Research (WUR).

Het DWHC verricht pathologisch onderzoek naar de doodsoorzaak, gezondheidsstatus en eventueel onderliggende ziekten die van belang kunnen zijn voor de volksgezondheid en de gezondheid van (wilde) dieren. WUR verricht dier-ecologisch onderzoek en richt zich hierbij op leeftijd, geslacht, conditie, voortplantingsstatus en voedselkeuze.

Op 17 december 2025 is het onderzoek op de zogeheten probleemwolf gedaan. De provincie Utrecht had toen door een uitgevoerde DNA-analyse al vastgesteld dat het daadwerkelijk om GW3237m ging.

Daarnaast had de wolf oude breuken in de eerste twee nekwervels. Deze breuken waren al langer geleden ontstaan en het bot was deels weer genezen. Op de plaats van de oude breuken was de wervelkolom vernauwd, waardoor het ruggenmerg werd samengedrukt.

Deze schade zou volgens de onderzoekers van het DWHC en WUR kunnen passen bij een eerdere aanrijding. Zo'n breuk kan pijn veroorzaken. Of dit ook veranderd gedrag bij de wolf heeft veroorzaakt is achteraf niet te beoordelen.

Er zijn geen aanwijzingen voor infectieuze ziekten gevonden bij deze wolf.

Provincie Groningen en Fryslân

Lauwersregio

Sinds de zomer van 2025 zijn bij het [Landelijk Wolvenmeldpunt van BIJ12](#) verschillende meldingen van een wolf in het gebied rond het Lauwersmeer binnengekomen. In overleg met de provincie Groningen en Fryslân is vervolgens besloten in dit gebied actief te gaan monitoren. Inmiddels is met wildcamerabeelden bevestigd dat er een wolf is waargenomen in deze regio. Het is nog te vroeg om te kunnen zeggen of een wolf zich hier definitief vestigt. Op basis van camerabeelden alleen kunnen nog geen conclusies getrokken worden over een individu. Het aantonen van een specifiek individuele wolf gebeurt met DNA. Het is wachten op nieuwe DNA-sporen om te bevestigen of een wolf zich inderdaad aan het vestigen is.

Provincie Groningen

Oost-Groningen

Sinds begin 2025 werd in Oost-Groningen op de grens met Duitsland geregeld een wolf vastgesteld. Het ging toen om wolf GW2592m, een nakomeling van de Duitse Dörpen roedel. Ook recenter zijn bij het [Landelijk Wolvenmeldpunt van BIJ12](#) verschillende meldingen van een wolf in dit gebied. In overleg met de provincie Groningen is besloten dit gebied actief te monitoren op de aanwezigheid van een wolf. Door het verzamelen van DNA-sporen moet blijken of een wolf zich hier vestigt of dat een wolf in dit gebied rondzwerft.

Overig nieuws

Onderzoek naar de invloed van door mensen gehanteerd dood wild op wolvengedrag

Als een dier wordt doodgereden, wordt het kadaver vaak achtergelaten in de natuur. Dit soort valwild en ander door mensen gehanteerd (deel van) dood wild kan door wolven worden gegeten. Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft aan WENR gevraagd om te onderzoeken of wolven minder schuw zouden kunnen worden door het neerleggen van door mensen gehanteerd (deel van) dood wild. WENR heeft dit verkennende onderzoek uitgevoerd op basis van literatuuronderzoek en interviews met (internationale) experts.

Uit het onderzoek bleek dat het onwaarschijnlijk is dat wolven mensengeur en (een deel van) dood wild met elkaar in verbinding brengen. In het drukbevolkte Nederland komen wolven de geur van mensen namelijk op veel plaatsen tegen, niet alleen op dood wild. Daarnaast eten wolven ook vaak dood wild zonder mensengeur, bijvoorbeeld als ze zelf prooi vangen of een wild dier dat door andere natuurlijke oorzaken is doodgegaan. De onderzoekers concluderen dat het daarmee niet waarschijnlijk is dat door de geur van mensen op (een deel van) dood wild wolven minder schuw worden en daarmee een verhoogd risico voor mens en (landbouw)huisdier vormen.

- [Lees meer op de website van Wageningen Environmental Research](#)

Het direct voeren van wolven door mensen zou daarentegen er wel toe kunnen leiden dat wolven mensen met voedsel gaan associëren en daarmee tot ongewenst gedrag, omdat hier de wolven zowel de mens kunnen zien als ruiken in combinatie met het voedsel. Door de onderzoekers wordt dan ook ten sterkste afgeraden om wolven direct te voeren.

Onderzoek naar gunstige referentiewaardes Nederlandse wolven

WENR heeft in opdracht van het ministerie van LNV voor wolven in Nederland de gunstige populatieomvang en het gunstige verspreidingsgebied bepaald. Dit hebben zij gedaan op basis van een eerder uitgevoerde modelstudie die zij onderbouwd hebben met bestaande wetenschappelijke inzichten.

Een duurzame wolvenpopulatie bestaat uit meer dan 500 roedels. Voor Nederland is het daarmee niet mogelijk om zelfstandig een gunstige populatieomvang te herbergen. Volgens de door WENR uitgevoerde modelstudie kan Nederland wel een bijdrage van 23-56 wolvenroedels leveren aan de Centraal-Europese wolvenpopulatie. Hierbij hoort een potentieel verspreidingsgebied van 32 hokken van 10 bij 10 kilometer tot maximaal 181 hokken van 10 bij 10 kilometer.

De maatschappelijk economische betekenis van de uitkomst van deze studie zal in opdracht van het ministerie van LNV nog nader onderzocht worden.

- [Lees meer op de website van Wageningen Environmental Research](#)

Dieetonderzoek wolven in Nederland

Wolven in Nederland eten vooral wilde hoefdieren zoals reeën, wilde zwijnen en edelherten. In gebieden waar deze dieren minder beschikbaar zijn, zoals in Drenthe, voeden wolven zich ook met in het wild levende runderen die worden ingezet voor natuurbeheer. Dat bleek in 2025 uit een onderzoek naar de uitwerpselen van de wolven in ons land.

Het onderzoek, uitgevoerd door het Centrum voor Milieuwetenschappen van de Universiteit Leiden, Stichting Leo, Universiteit Antwerpen en de Zoogdierverseniging, bracht het voedingspatroon van wolven in 2023 gedetailleerd in kaart.

Uit de resultaten blijkt dat op de Veluwe wilde zwijnen (aanwezig in 62% van de onderzochte uitwerpselen), reeën (56%) en edelherten (32%) de voornaamste prooidieren zijn. In Drenthe, waar vrijwel alleen reeën in het wild voorkomen, voeden wolven zich naast reeën (aangetoond in 63% van de uitwerpselen) ook met in natuurrunderen (43%) die ingezet worden voor natuurbeheer, en schapen (10%).

Het onderzoek naar het voedingspatroon van de wolven in Nederland is een langdurige studie die in ieder geval loopt tot en met 2025.

Als wolven de kans krijgen, eten ze ook landbouwhuisdieren zoals schapen en runderen. Daarom is het belangrijk om vee te beschermen tegen wolven, bijvoorbeeld met [stroomrasters](#).

- [Lees meer op de website van Universiteit Leiden](#)

Start Landelijk Informatiepunt Wolven

Op 22 november 2025 is het Landelijk Informatiepunt Wolven geopend. Iedereen kan hier terecht met vragen en zorgen over wolven in Nederland. Het informatiepunt biedt actuele en feitelijke informatie en is bereikbaar via de website www.landelijkinformatiepuntwolven.nl en telefoonnummer 0800-1212.

Vragen en zorgen

In Nederland leven wolven. Veel mensen hebben hier vragen of zorgen over. Feitelijke informatie was tot nu toe op verschillende plekken te vinden. Het informatiepunt brengt daar verandering in. Het geeft

Landelijk
Informatiepunt
Wolven

eenduidige antwoorden op vragen over wolven, zoals: hoe en waar leven wolven? Kan ik veilig met mijn kind, hond of paard naar het bos? Hoe bescherm ik mijn dieren?

Daarnaast is er ruimte voor het delen van zorgen en ervaringen. Het Landelijk Informatiepunt Wolven biedt hiermee niet alleen informatie, maar ook een luisterend oor.

Actuele en feitelijke informatie

Het informatiepunt gebruikt wetenschappelijke onderzoeken, erkende bronnen en actuele gegevens uit het landelijke [Wolvenmeldpunt](#) van BIJ12.

Veelgestelde vragen en nieuwe inzichten worden regelmatig toegevoegd aan de website. Zo draagt het Landelijk Informatiepunt Wolven bij aan kennis over wolven in Nederland.

Opdrachtgevers

Het Landelijk Informatiepunt Wolven is opgericht door het [ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur](#) en de gezamenlijke provincies, verenigd in het [Interprovinciaal Overleg](#). Het is onderdeel van de [Landelijke Aanpak Wolven](#). De uitvoering is in handen van [BIJ12](#).

Meer info:

- www.landelijkinformatiepuntwolven.nl

Landelijk Initiatief Veebescherming

Er zijn inmiddels verschillende initiatieven gestart binnen het Landelijk Initiatief Veebescherming. Provincies kunnen een verzoek indienen voor financiering voor het realiseren van initiatieven die bijdragen aan het voorkomen van wolvenschade aan vee. Het Rijk heeft hiervoor €12,88 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2025 tot en met 2029.

Het afgelopen najaar zijn de provincies Fryslân en Drenthe een vervolgonderzoek gestart naar een conditionerend raster, in samenwerking met Van Hall Larenstein. Daarnaast is in de provincie Drenthe vervolg gegeven aan de praktijkproef met mobiele wolfwerende draadrasters, waarbij het aantal deelnemende dierhouders en het aantal rasters dat geplaatst wordt sterk is toegenomen. De provincie Drenthe heeft recent aanvullende financiering aangevraagd om hier in 2026-2028 mee door te kunnen gaan.

Onlangs is ook financiering toegekend voor een nieuw onderzoek van de provincie Drenthe. Het doel hiervan is het ontwikkelen van een systeem dat wildcamera's met beeldherkenning koppelt aan afschrikmiddelen. Deze extra maatregel wordt getest bij de bescherming van runderen en kan bij positief resultaat mogelijk breder worden ingezet.

Het is de bedoeling dat er in meer provincies initiatieven volgen die het risico op schade door wolven aan gehouden dieren verkleinen. Provincies kunnen tot begin 2029 nieuwe aanvragen indienen.

Zenderonderzoek wolven op Park de Hoge Veluwe

Sinds oktober 2025 onderzoekt Universiteit Wageningen (WUR) in Het Nationale Park De Hoge Veluwe de interactie tussen wolven, mensen en wilde prooidieren in het Park. Om dit goed te doen, krijgen meerdere dieren een zender en vraagt het Park ook bezoekers om vrijwillig een GPS-tracker mee te nemen.

Tot nu toe zijn 5 herten en 1 wolf gezenderd. Het aantal mensen dat vrijwillig een zender meenam stond eind 2025 op 400. De onderzoekers geven aan dat in 2025 nog te weinig data is verzameld om iets te kunnen zeggen over de interactie tussen wolven, prooidieren en mensen. Het zenderonderzoek liep enige vertraging op, onder andere doordat een hinde enkele dagen na het krijgen van een zender doodging. Het zenderen werd tijdelijk stilgelegd. Onderzoek wees uit dat het hert overleed aan 'onderliggend lijden': een bacteriologische bloedvergiftiging in combinatie met een longontsteking.

Gezenderde wolf

De in oktober 2025 gezenderde wolf haalde het landelijke nieuws. Het dier bleek in drie maanden een indrukwekkende afstand van 2528,5 kilometer te hebben afgelegd door vier provincies in Nederland, zo bleek uit data van de zender in de halsband van de wolf. Hij passeerde hierbij diverse roedelgebieden, snelwegen en zelfs rivieren. Op 6 december 2025 trok deze wolf naar de Utrechtse Heuvelrug waar hij met andere wolven op [wildcamerabeelden](#) vastgelegd werd. Het is nog te vroeg om te kunnen zeggen of de gezenderde wolf zich op de Utrechtse Heuvelrug aan het vestigen is.

Uiteindelijk zullen in dit onderzoek vijf wolven en dertig wilde hoefdieren uitgerust worden met zenderbanden.

Bron en meer informatie:

- [Nieuw onderzoek naar wolven, prooidieren en mensen in Het Nationale Park De Hoge Veluwe](#) (door Park de Hoge Veluwe & WUR)
- [Update onderzoek naar wolven, prooidieren en mensen](#) (door Park de Hoge Veluwe & WUR)